

Ankara Üniversitesi
Siyasal Bilgiler Fakültesi
Yönetim Bilimleri Anabilim Dalı
Seminer Çalışmaları

**YÖNETİM BİLİMLERİNDEKİ YERİ VE
ÖZGÜN KATKILARI İLE CEMAL MIHÇIOĞLU**

Mehmet YAVUZ

No. 4

Ekim 2009

Kaynak Gösterme: Yavuz, Mehmet, *Yönetim Bilimlerindeki Yeri ve Özgün Katkıları İle Cemal Mihçioğlu*, YBAD Lisansüstü Seminer Çalışmaları, No: 4, Ekim 2009,
<http://yonetimbilimi.politics.ankara.edu.tr/myavuz.pdf>

Yönetim Bilimleri Anabilim Dalı (YBAD) Seminer Çalışmaları, Ankara Üniversitesi SBF Yönetim Bilimleri Anabilim Dalı tarafından yürütülen lisansüstü programlarında öğrenciler tarafından ders ve seminer kapsamında yapılan akademik çalışmalardır. Bunlar, ders ve seminer öğretim üyeleri tarafından "başarılı" ve "Seminer Çalışmaları" dizisi kapsamında yayımlanmaya değer görülen makalelerdir.

Yazıların sorumluluğu yazarına aittir. Bu yazılar başka yerde yayımlanabilir; yayın hakkı yazarlarına aittir. YBAD Seminer Çalışmaları kapsamında yayımlanan yazılardan kaynak gösterilmeden alıntı yapılamaz.

YBAD Seminer Çalışmaları kapsamında yayımlanan makaleler hakkındaki görüş ve değerlendirmeler, yazara iletmek üzere, yonetim@politics.ankara.edu.tr adresine gönderilebilir.

Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi
Cemal Gürsel Bulvarı Cebeci 06590 Ankara
(312) 595 12 85, 595 14 31
<http://yonetimbilimi.politics.ankara.edu.tr>

Yönetim Bilimlerindeki Yeri ve Özgün Katkıları İle Cemal Mihçioğlu*

Mehmet YAVUZ**

Özet

Türkiye’de kamu yönetimi disiplininin kurucuları arasında yer alan Cemal Mihçioğlu’nun ele alındığı bu çalışma, iki temel eksen üzerine kurulmuştur. Çalışmanın ilk eksenini teşkil eden “Cemal Mihçioğlu ve Yönetim Bilimleri” başlıklı bölümde, Mihçioğlu’nun akademik camiaya ayak bastığı dönemin koşulları hakkında genel bir bilgi verildikten sonra, etkilendiği ve ülkemizde temsilciliğini yaptığı yaklaşımlar hakkında daha detaylı açıklamalara yer verilmektedir. “Cemal Mihçioğlu’nun Özgün Katkıları” adını taşıyan ve çalışmanın ikinci temel eksenini oluşturan bölümde ise, Mihçioğlu’nun telif eserleri incelenerek özgün katkılarının bulunduğu dört farklı alan, her biri ayrı bir başlık altında incelenmektedir.

Anahtar Kelimeler:

Cemal Mihçioğlu, Kırtasiyecilikle Mücadele, Üniversite Giriş Sistemi, Türk Dili

Cemal Mihçioğlu with His Uniq Contributions to and Position in Administration Sciences

Abstract

Focusing on Cemal Mihçioğlu who was among the founders of public administration in Turkey, this study is constituted on two primary axes. Under the heading of “Cemal Mihçioğlu and Administration Sciences” which is the first axis of study, general information is presented on the conditions of the period when Cemal Mihçioğlu entered to academic society, and then more detailed explanations take place regarding the approaches which Mihçioğlu was affected from and was a representer of in our country. “Original Contribution of Cemal Mihçioğlu” comprises the second axis of the study, and under this heading, four different areas implying unique contribution of Cemal Mihçioğlu are analyzed through examining his original works, each under independent headings.

Key Words:

* Bu çalışma Prof. Dr. Birgül Ayman Güler yönetimindeki Kamu Yönetimi Disiplini Sorunları Dersi için hazırlanmıştır. Değerli katkıları için kendisine teşekkürü bir borç bilirim.

** Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Bilimleri Anabilim Dalı Bütünleşik Doktora Öğrencisi.

I. YAŞAM ÖYKÜSÜ¹

Cemal Mihçioğlu, 9 Eylül 1927'de Gaziantep'in Kilis² ilçesinde doğdu. İlköğrenimini 1938 yılında Artvin'in Ardanuç bucağında Adakale İlkokulu'nda, ortaöğrenimini 1941 yılında Artvin Ortaokulu ve 1944 yılında Gaziantep Lisesi'nde tamamladı. 1944 yılında girdiği Siyasal Bilgiler Okulu'nu 1948 yılında (Mali Şube) bitirdi.

14 Nisan 1951 tarihinde Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi (SBF) Maliye asistanlığına atandı. İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'nde yaptığı doktora çalışmalarını 1954 yılında sunduğu "Modern Sanayide Beşeri Münasebetler" konulu doktora teziyle tamamladı. 29 Kasım 1957'de Siyasal Bilgiler Fakültesi Amme İdaresi Doçentliğine, 29 Haziran 1963'te aynı alanda profesörlüğe atandı. Doçentlik tezi, "ABD'de Kadroların Sınıflandırılması", Profesörlük takdim tezi, "İdari Reform-Belçika Tecrübesi ve Türkiye için Alınacak Dersler" konusu üzerineydi.

1951-1953 yılları arasında on sekiz ay süreyle Amerika Birleşik Devletleri (ABD) Güney Kaliforniya Üniversitesinin Kamu Yönetimi Fakültesinde, 1955-1956 yıllarında on iki ay süreyle New York Üniversitesinin Kamu Yönetimi ve Sosyal Hizmetler Fakültesinde, 1962 yılında beş ay süreyle Belçika'nın başkenti Brüksel'de Uluslararası Yönetim Bilimleri Enstitüsünde, yine o yıl dört ay süreyle Paris'te Direction Generale de l'Administration et de la Fonction Publique'de öğrenim, araştırma, inceleme çalışmaları yaptı. Mihçioğlu, 1951-1953 yılları arasında ABD Güney Kaliforniya Üniversitesinde bulunduğu dönem hakkında şu bilgileri vermektedir:

"Barker Kurulu yazanağında³ yer alan, ardından da Etüt Grubu⁴nun çalışmalarına konu olan kamu yönetimi eğitimi ya da öğretimiyle yakından bağlantılı bir başka gelişme Ankara Üniversitesi SBF'den beş kişilik bir kümenin kamu yönetimi alanında eğitim görmek üzere Birleşik Amerika'nın Los Angeles kentindeki Güney Kaliforniya Üniversitesinin Kamu Yönetimi Okuluna gönderilmesi. Birleşik Amerika geçimsel yardım örgütü MSA (Mutual

¹ Bu bölüm hazırlanırken Cemal Mihçioğlu'nun vefatının ardından O'nun anısına çıkarılan "Prof. Dr. Cemal Mihçioğlu'na Armağın, *AÜSBF Dergisi*, Cilt 52, Sayı 1-4, 1997"den yararlanılmıştır.

² Kilis 1995 yılında il olmuştur.

³ Barker Kurulu yazanağı, Türkiye'de kamu yönetiminin niteliğini yükseltmek üzere yöneticilik öğretimi ile eğitimi yapılmasına ilişkin önerilerin yer aldığı önemli bir belgedir. Söz konusu yazanak, ABD'li James M.Barker başkanlığında bir kurul tarafından 1950 yılında hazırlanmış ve 15 Mayıs 1951 tarihinde dönemin Cumhurbaşkanı Celal Bayar'a sunulmuştur.

⁴ T.C. Hükümeti ile Birleşmiş Milletler Örgütü arasında imzalanan 5 Eylül 1951 tarihli Teknik Yardım Ana Anlaşmasının uygulanmasına ilişkin 8 Mayıs 1952 tarihli 1 Sayılı ek anlaşma, Türkiye'de bir kamu yönetimi enstitüsü kurulmak üzere ön hazırlık çalışmalarını yürütmekle görevli bir Etüt Grubu (Working Group) oluşturulmasını öngörmüştür. Söz konusu etüt grubu, AÜSBF hocalarından Prof. Dr. Tahsin Bekir Balta'nın başkanlığında çalışmalarını yürütmüş ve 6 Eylül 1952 tarihinde hazırladığı raporu sunmuştur. Etüt grubunun hazırladığı rapor doğrultusunda, TODAİE Mart 1953'te AÜSBF çatısı altında çalışmalarına başlamıştır.

Security Agency)'nın akçal yönden desteklediği... on sekiz ay süren bu öğretim sırasında katılanlar, üniversitede kamu yönetimi ağırlıklı öğrencilerle seminerler izlemiş, kamu yönetimi kuruluşlarıyla büyük özel kesim işletmelerinin yönetsel sorunlarını yerinde gözlemleyip ilgililerle tartışmak üzere düzenli gözlem gezileri yapmış, Amerikan toplumuyla onun kurumlarını tanımaya çalışmışlardı.” (Mihçioğlu, 1988:6-7).

SBF'deki asıl görevlerine ek olarak Cemal Mihçioğlu, başka yükseköğretim kurumlarında da öğretim görevi yapmıştır. Bu yükseköğretim kurumları arasında Orta Doğu Teknik Üniversitesi İdari İlimler Fakültesi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, Ankara Üniversitesi Basın-Yayın Yüksekokulu, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Sosyoloji Bölümü ile Trabzon İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi yer almaktadır. Mihçioğlu öğretim görevlerinin dışında Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü (TODAİE), Devlet Planlama Teşkilatı (DPT), Devlet Personel Dairesi, Milli Prodüktivite Merkezi, Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) ve Türk Dil Kurumu (TDK)'da kurucu, yönetici ve danışman olarak önemli görevler üstlenmiştir.

Cemal Mihçioğlu'nun üçü çeviri olmak üzere 28 kitabı, çoğu çeviri olmak üzere 104 gazete yazısı, TODAİE Bülteninde büyüklü küçüklü 135 yazısı, 10'u çeviri olmak üzere 117 dergi yazısı, basılı ya da basılı kapak içinde çoğaltma, broşür niteliğinde 6 yayını daha vardır.⁵

1951 yılında asistan olarak başladığı akademik yaşantısını 45 yıl ara vermeden sürdüren Cemal Mihçioğlu, 9 Eylül 1996 tarihinde vefat etmiştir.

II. CEMAL MIHÇIOĞLU VE YÖNETİM BİLİMLERİ

İki alt başlıktan oluşan bu bölümde, Cemal Mihçioğlu'nun Düşünce Dünyası başlığı altında akademik yaşama adımını attığı dönemin koşulları ve Mihçioğlu'nun düşünce dünyasının oturduğu teorik zemin hakkında bilgi verilecektir. Cemal Mihçioğlu'nun Akademik Portresi başlığı altında ise, eserlerinin konu bakımından ve kronolojik olarak incelemesi yapılarak Mihçioğlu'nun akademik yaşamının kuşbakışı bir görüntüsü verilmeye çalışılacaktır.

A. Cemal Mihçioğlu'nun Düşünce Dünyası

Cemal Mihçioğlu, SBF'yi 1948 yılında bitirmiş, akademi dünyasına 1951 yılında adımını atmıştır. Bu yıllar, Türkiye ve dünya için oldukça önemli gelişmelerin yaşandığı

⁵ Cemal Mihçioğlu'nun telif ve çeviri eserlerinin önemli bir kısmının künyesi, “Prof. Dr. Cemal Mihçioğlu'na Armağan, *AÜSBF Dergisi*, Cilt 52, Sayı 1-4, 1997, s.1-13”de yer almaktadır.

yıllardır. II. Dünya Savaşı'nın ardından oluşan yeni dünya düzeninde Türkiye tercihini, önderliğini ABD'nin yaptığı I. Dünya⁶ içerisinde yer almaktan yana kullanmıştır. Bu çerçevede, konumuz açısından önemli bir gelişme kamu yönetimi alanında eğitim görmek üzere Cemal Mihçioğlu'nun da içinde olduğu beş kişilik bir grubun ABD'ye gönderilmesidir. 1951-53 yılları arasında süren bu program boyunca konumuzu ilgilendiren bir başka önemli gelişme ise, Birleşmiş Milletler Örgütü ile Türkiye arasında imzalanan 5 Eylül 1951 tarihli Teknik Yardım Ana Anlaşmasının uygulanmasına ilişkin 8 Mayıs 1952 tarihli 1 sayılı ek anlaşmadır. Bu ek anlaşma, genellikle kamu görevlilerinin eğitilip geliştirilmesini sağlayacak, özellikle Türkiye ile Ortadoğu bölgesine daha ileri eğitim olanakları kazandıracak bir Kamu Yönetimi Enstitüsü'nün kurulmasını öngörmekteydi (Mihçioğlu, 1988:3). Söz konusu anlaşma uyarınca, TODAİE 1953 yılı içerisinde SBF bünyesinde çalışmalarına başlamıştır. Cemal Mihçioğlu da ABD'den dönüşünün hemen ardından (üniversitedeki görevlerine ek olarak) TODAİE'de "Personel İdaresi" konusunu okutmak üzere Kanada'dan gelen Leslie Rodger'in yardımcısı olarak çalışmaya başladı (Mihçioğlu, 1988:10). Bütün bu gelişmelerin ışığı altında, Cemal Mihçioğlu'nun ülkemizde ABD'nin etkisi ve yönlendirmesiyle yol almaya başlayan "Kamu Yönetimi" disiplininin kurucularından biri olduğunu söyleyebiliriz.

Mihçioğlu, kamu yönetimi disiplini kurarken kaynaklarını ABD'den almıştır. Bu noktada, Mihçioğlu'nun ABD'ye gönderilmesi anlam kazanmaktadır. Mihçioğlu, bu sayede alanın asıl kaynaklarına doğrudan ulaşma imkânı bulmuş ve disiplinin ülkemize taşınması konusunda gerekli birikimi ve donanımı kazanarak geri dönmüştür. Devam eden satırlar, Cemal Mihçioğlu'nun yönetim bilimleri alanındaki yaklaşımının üzerine oturduğu kuramsal çerçeve hakkında bilgi vermeye çalışacaktır.

Cemal Mihçioğlu, genç bir asistan olarak ABD'ye ayak bastığında yönetim bilimleri alanında Bilimsel Yönetim Okulu⁷ etkisini kaybetmiş olup, Davranışçı Okul⁸ hakim düşünce

⁶ O dönem dünyasını sınıflandırmak için farklı isimlendirmeler kullanılmıştır. ABD'nin önderliğini yaptığı ve kapitalist ülkelerin içerisinde yer aldığı bloğu adlandırmak için I. Dünya, Kapitalist Blok, Demokrasi Cephesi gibi isimler kullanılmıştır. Önderliğini SSCB'nin yaptığı ve sosyalist düzeni benimsemiş ülkelerin yer aldığı bloğu adlandırmak için II. Dünya, Sosyalist Blok gibi isimler kullanılmıştır. Bu iki blok dışında yer alan ve çoğunluğunu II. Dünya Savaşı'nın ardından bağımsızlığını kazanan eski sömürge devletlerinin oluşturduğu blok III. Dünya, Bağlantısızlar Bloğu olarak adlandırılmıştır (y.n.).

⁷ F.W.Taylor'un öncülüğünü yaptığı bu yaklaşım, yönetim olgusunun bilimsel metotlarla incelenebileceğini savunmaktadır. Taylor, "Bilimsel Yönetim İlkeleri" adlı eseriyle bu yaklaşımın temel prensiplerini ortaya koymaktadır. H.Fayol, L.Gulick ve L.Urwick bilimsel yönetim okulunun diğer önemli temsilcileri arasında yer almaktadır.

⁸ Elton Mayo ve arkadaşları tarafından yürütülen Hawthorne Araştırmalarının ortaya koyduğu sonuçlar üzerinde temellenen bu yaklaşım, diğer üretim araç ve süreçleri gibi "insan" ögesinin de "eşya" olarak yönetilip yönlendirilmesini savunan Bilimsel Yönetim Okulu'nun tersine, analizlerinde "insan" ögesini esas alan ve insan davranışlarını etkileyen temel unsurları inceleyerek bir örgütün verimli bir şekilde çalıştırılabilmesi için nasıl bir yönetim modeline ihtiyaç olduğu sorusuna cevap bulmaya çalışmaktadır.

olarak karşımıza çıkmaktadır. Yönetim Bilimleri alanında Davranışçı Okulun ortaya çıkışı 1920'lerin ortasına rastlamaktadır. Bilimsel Yönetim Okulu'nun dile getirdiği düşüncelerin doğruluğunun tartışılmaya başlandığı bu yıllarda, başlangıçta Bilimsel Yönetim Okulu'nun düşüncelerinden hareket ederek ve bir bakıma bu yaklaşımın önermelerini doğrulama amacı güden Hawthorne Araştırmaları⁹ beklenenden oldukça farklı bir gerçeklik ortaya çıkarmıştır. Bilimsel Yönetim Okulu'nun ortaya koymuş olduğu çalışmaları, üretimin diğer unsurları gibi sıradan bir unsur, başka bir ifadeyle, bir makine gibi gören ve onu sadece maddi teşviklerin güdüleyebileceğini kabul eden anlayıştan farklı olarak bu araştırmalar “yönetimde yeni bir düşünce ve fikir akımının doğuşuna neden olmuştur.” (Eren, 2001:22). Hawthorne Araştırmaları ile başlayan süreç başka araştırmalar¹⁰ ile devam etmiş ve yönetim bilimleri alanında Davranışçı Okul adıyla bilinen yaklaşım hakim düşünce haline gelmiştir.

Davranışçı Okul Mihçioğlu'nun etkilendiği ana akım olmakla birlikte O'nun düşüncesinde H.Simon'un ayrı bir yeri bulunmaktadır. H.Simon¹¹, Bilimsel Yönetim Okulu'nun düşüncelerini oldukça veciz bir şekilde, dilimize Mümtaz Soysal tarafından kazandırılmış olan, “İdaredede Atasözleri” adlı makalesiyle eleştirmiştir. Söz konusu makalede, atasözlerinin insanların birbirine zıt davranışlarını kolaylıkla meşrulaştırabilme özelliğinden yola çıkarak “İşte bugünkü idare nazariyesini meydana getiren hikmetlerin çoğunda, maalesef, atasözlerindeki bu kusurun aynısını bulmak mümkündür. Hemen hemen her prensip için, aynı derecede doğru görülecek ve kabul edilebilecek bir zıt prensip ortaya koymak imkânı var. Böylece bir çift teşkil eden prensiplerden her ikisi de tamamen birbirinin aksi birtakım teşkilatlandırma tavsiyelerine yol açtıkları halde, nazari olarak, bunlardan hangisini uygulamanın doğru olacağını gösteren bir esas yoktur.” (Simon, 1956:86) tespitinde bulunmaktadır. J.G.March ile birlikte kaleme aldığı ve “Örgütler” adıyla dilimize çevrilen çalışmasında Simon, yönetim bilimleri alanındaki düşüncelerini kuramsal bir bütünlük içerisinde dile getirmektedir. “Örgütler” adlı çalışmasının temel amacını, “iş göreni bir araç olarak betimleyen klasik görüşün yapma yönlerini birer birer ortadan kaldırmak ve bu

⁹ Elton Mayo ve arkadaşları tarafından Western Electric kuruluşunun Hawthorne fabrikalarında 1924 yılında başlatılan bu araştırmalar; ışıklandırma deneyleri, röle montaj odası deneyi, ikinci röle montaj deneyi, mika yarma test odası deneyi, mülakat programı ve seri bağlama gözlem odası deneyi olmak üzere altı kısımdan oluşmaktadır. Hawthorne Araştırmaları aralıklı olarak yapılan çalışmalarla sekiz yıl sürmüş ve 1932 yılında sonuçlandırılmıştır.

¹⁰ Bu araştırmalara örnek olarak, K.Lewin ve arkadaşlarının Önderlik Araştırması, Yankee City Araştırması, Harwood İmalat İşletmesi Araştırması, Tavistock Enstitüsü Araştırması verilebilir.

¹¹ Herbert A. Simon (1916-2001); ABD doğumlu olan Simon 20. Yüzyılın sosyal bilimler alanındaki en önemli ve düşünceleriyle kendi çağdaşları ile kendinden sonra gelenleri etkilemiş bir bilim insanıdır. Kamu Yönetimi, İşletme, Ekonomi, Sosyoloji, Bilişsel Psikoloji, Bilim Felsefesi gibi birbirinden oldukça farklı alanlarda çalışmıştır. Yönetim Bilimleri alanını derinden etkileyen “Örgütler”, “Kamu Yönetimi” gibi eserlerin sahibi olan Simon 1978 yılında ekonomi dalında Nobel ödülü kazanmıştır.

soyutlama yerine, örgüt üyelerinin istekleri, güdüleri, itileri olduğunu, öğrenme ve sorun çözme yetenekleri bakımından, bilgi edinme bakımından sınırlı olduklarını kabul eden yeni bir soyutlama koymak” (Simon ve March, 1975:155) olarak açıklayan Simon, yönetim bilimleri alanına “özgün kuramsal katkısını”¹², yönetim olgusunu açıklayan yeni bir soyutlama olan “Karar Verme ve Sorun Çözme Yaklaşımı”¹³’nı ortaya koyarak yapmıştır. Simon bu yaklaşımı ile yönetsel eylemin temeline “karar verme davranışını” koymakta ve karar vermeyi, bireyin belli bir amaca ulaşmak için bilinçli olarak belli bir yolu seçmesi olarak tanımlamaktadır. Bu tanımdan hareket ederek, karar verme örgütlenmenin temel süreci, karar ise yönetimin araç ve yönlendiricisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Kişinin vermiş olduğu kararın dayanağını ise “doyum” oluşturmaktadır.

Simon’un yönetim bilimlerini aşan makro ekonomik ve siyasal çözümlerinin de içeriğini etkileyen katkısını “doyum” kavramından hareket ederek açıklayabiliriz. Simon, karar verme konusunda çeşitli sınırlılıkları¹³ bulunan kişinin bir karar verirken “en iyi” ya da “en çok” gibi mutlakların peşinde koşmayacağını, tersine kendisini doyuma ulaştıran bir tercihte bulunacağını ifade etmektedir. Kişinin bir karar verirken doyum arayışı içerisinde olması onun duygularının, dürtülerinin esiri olarak hareket ettiği anlamına gelmemekle birlikte, Simon’un ortaya koyduğu çerçeve içerisinde kişi, karar verici, sorun çözücü ve doyum arayıcı nitelikleriyle karşımıza çıkmaktadır. Klasik İktisadi Yaklaşımın “homo economicus” ya da başka bir ifadeyle, “economic man” tanımlamasının içerdiği rasyonel ve kendi maksimum çıkarının peşinde koşan insan anlayışından farklı olarak Simon, “yönetsel (idari) insan” anlayışıyla karar verme konusunda sınırlılıklarının olduğunu bilincinde olan ve buna bağlı olarak maksimum çıkar-fayda peşinde koşmak yerine, kendisini doyuma ulaştıran tercihleri seçen bir insan kavrayışı ortaya koymaktadır. Kişiler için geliştirdiği bu kavrayışı Simon, büyük çapta örgütler için de genelleyerek bu örgütlerin “maksimum çıkar” peşinde değil “doyum” arayışı içerisinde olduğunu dile getirmiştir. Dolayısıyla nasıl doyum arayışı içerisinde olan kişinin sınırlılıkları varsa, aynı arayışın peşinde koşan örgütlerin de sınırlılıkları olduğu sonucuna ulaşmaktayız.¹⁴ Bu çerçevede Kurthan Fişek, Simoncu Örgüt

¹² Prof. Dr. Birgül Ayman GÜLER’in yüksek lisans ve doktora öğrencilerine yönelik olarak verdiği Kamu Yönetimi Disiplini Sorunları adlı derste kullandığı bu kavram, yönetim bilimleri alanında çalışan araştırmacıların bugünün başka bir deyişle, şimdiki zamanın sorunlarının çözümüne odaklanması gerektiğini ve buradan hareketle yaşamı soyutlayarak somuta katkı yapmayı ifade eden bir kavramdır.

¹³Söz konusu sınırlılıkları üçe ayırmak mümkündür. Bunlardan ilki, kalıtsal ya da edinilmiş bazı nitelik, alışkanlık ve refleksleri içeren “fizik ve fizyolojik” etkenleri içermektedir. İkincisi, çalışanın üyesi bulunduğu işyeri topluluğunun bireye benimsettirdiği “değer ve bağlılıkları” kapsamaktadır. Sonuncusu ise, insanların elindeki veri, bilgi ve simgeleme-hesaplama olanaklarının kısıtlı olmasından gelen sınırlılıklardır.

¹⁴ Herbert Simon’un düşüncelerini açıklayan kısımlarda, Kurthan Fişek’in “*Yönetim*” adlı kitabından yararlanılmıştır.

Kuramı (SÖK) adlandırmasıyla Simon'un gelenekçi, davranışçı ve bürokratik örgütlenme anlayışlarının görece yarar ve üstünlüklerini tek bir örgüt kuramının düşünsel çerçevesi içinde bütünleştirmeye çalıştığı yorumunu yapmaktadır (Fişek, 2005:227).

Cemal Mihçioğlu'nun düşünce dünyası, yukarıda izah etmeye çalıştığımız böyle bir teorik arka plana sahiptir. Mihçioğlu, gerek Davranışçı Okulun gerekse de Herbert Simon'un düşüncelerinin, yaptığı çevirilerle ülkemize girmesini sağlamış ve yazmış olduğu eserlerle bu düşüncelerin ülkemizdeki temsilciliğini yapmıştır.

B. Cemal Mihçioğlu'nun Akademik Portresi

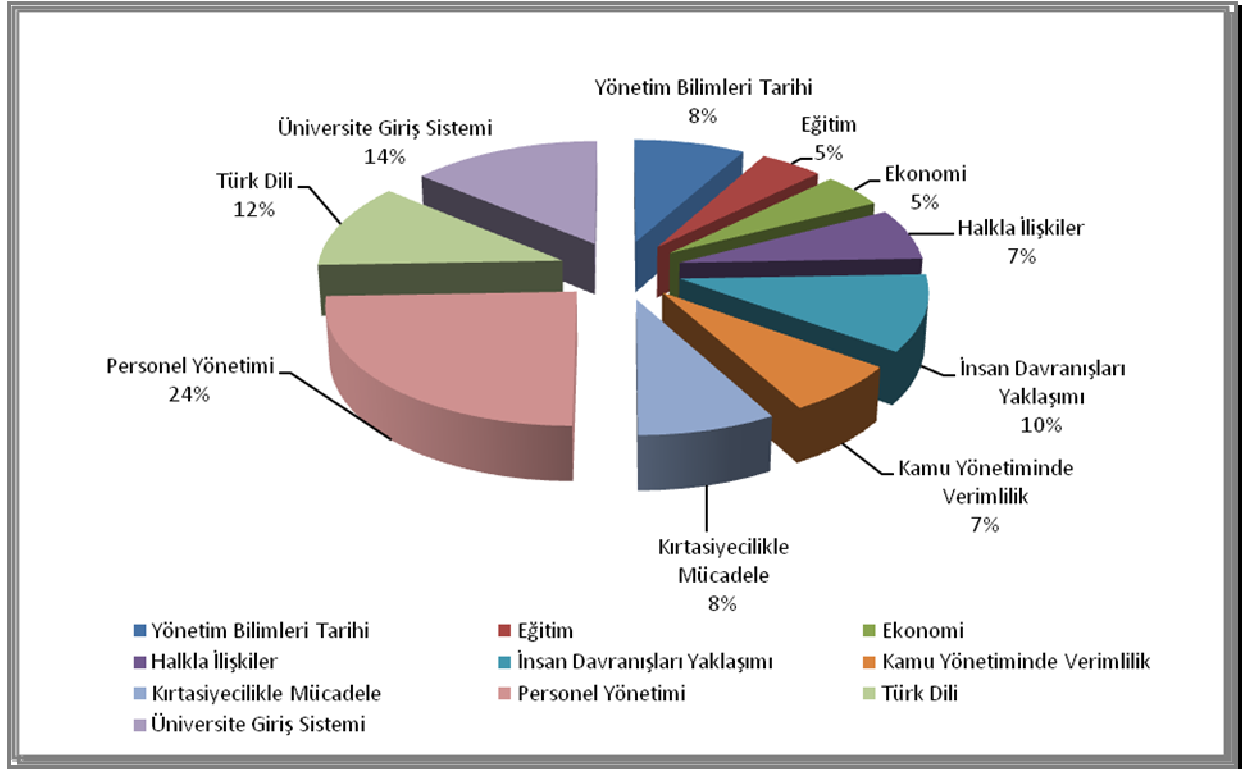
Eserlerinin tamamını gözden geçirerek Cemal Mihçioğlu'nun akademik yaşamının portresinin çizilmesi, hem yönetim bilimleri içinde hangi konulara yoğunlaştığını, hem de yönetim bilimleri haricinde hangi alanlarda çalışmış olduğunu ve bu alanlara nasıl bir katkıda bulunmuş olduğunu anlamamız açısından oldukça önemlidir.

Cemal Mihçioğlu'nun eserlerinin kronolojik olarak incelenmesi, akademik yaşamını iki bölüme ayırarak inceleme imkânı sunmaktadır. Buradaki temel ayırım noktası, 1980'li yılların başıdır. 1980'li yıllara kadar yönetim bilimleri ile ilgili çalışmalar dikkati çekerken, 1980'li yılların başından itibaren Mihçioğlu ilgi alanını başta Türk dili olmak üzere yönetim bilimleri dışındaki alanlara yöneltmiştir. Bu tespit, Mihçioğlu'nun 1980'li yılların başından itibaren yönetim bilimleri ile ilgili hiç çalışma yapmadığı, eser vermediği şeklinde anlaşılmalıdır. Burada vurgulanmak istenen temel nokta; Cemal Mihçioğlu, akademik yaşamının ilk yıllarından 1980'li yıllara kadar geçen sürede, yaptığı çeviriler ve verdiği eserlerle yönetim bilimleri içinde kalmıştır. H. Simon, W. Smithburg ve A. Thompson tarafından yazılan ve yönetim bilimlerinin önemli eserleri arasında yer alan "Kamu Yönetimi" adlı eser, tek kitap halinde 1973 yılında Cemal Mihçioğlu tarafından dilimize kazandırılmıştır. Bu tarihten sonra, Mihçioğlu'nun çeviri çalışmaları oldukça azalmış ve 1974 yılında Milli Prodüktivite Merkezi tarafından yayımlanan çeviri çalışmasının¹⁵ ardından yönetim bilimleri de dahil olmak üzere herhangi bir kaynağı dilimize aktarmamıştır. Hâlbuki 1970'li yıllar dünya çapında başta ekonomi alanında olmak üzere önemli dönüşümlerin yaşandığı yıllar olup, yönetim bilimlerinde de Davranışçı Okulun düşüncelerinin giderek önemini kaybettiği ve yeni yaklaşımların tartışılmaya başlandığı dönemlerdir. Mihçioğlu'nun bu gelişmelerden

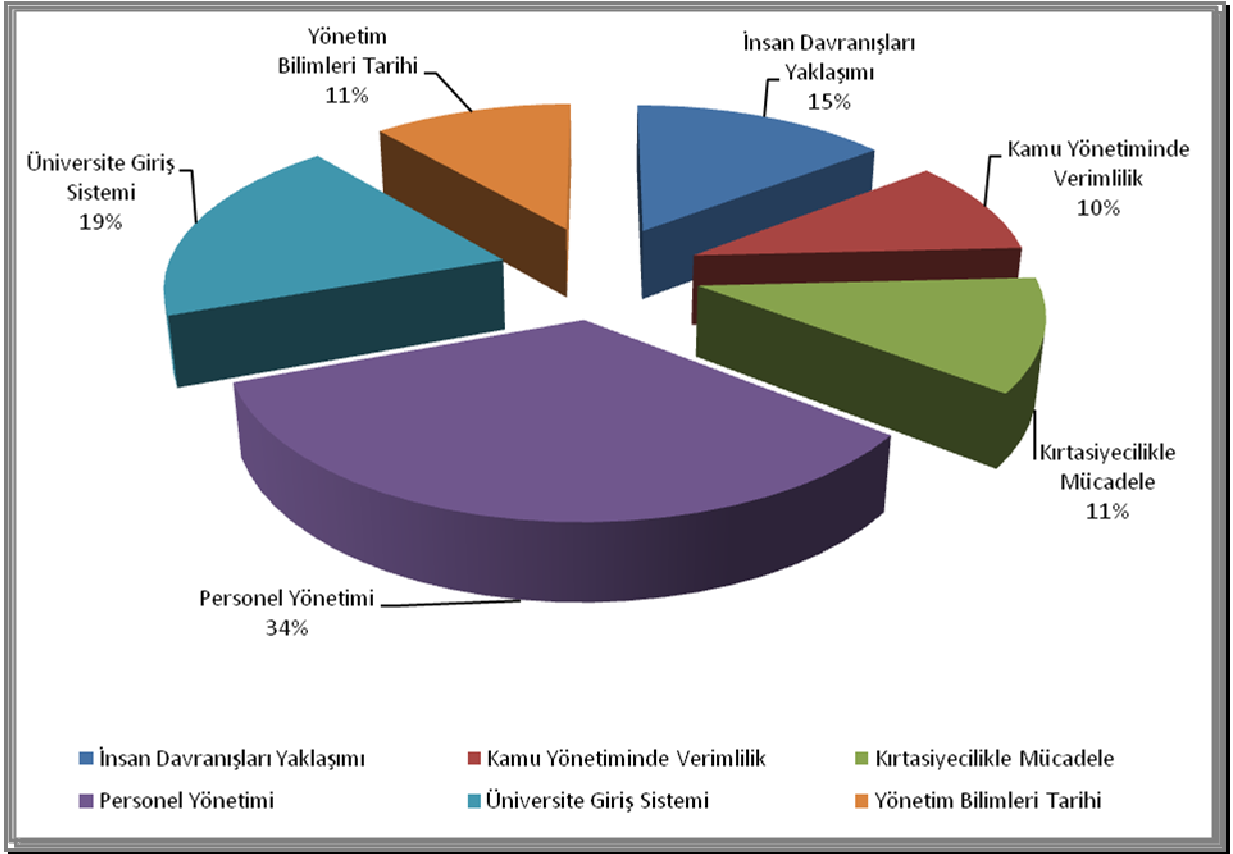
¹⁵ Bu çalışmanın künyesi, (?), *Gelişmekte olan Ülkelerde İşletme Planlaması*, (çev. Cemal Mihçioğlu), MPM Yayını, Ankara, 1974

habersiz olduğu düşünülemez. Bununla birlikte, Mıhçıoğlu bu alanda bir çeviri yapmadığı gibi yönetim bilimleri ile ilgili çalışmalarında yeni yaklaşımlara yer vermemiş, etkilenmiş olduğu kişi ve yaklaşımların düşünceleri ile yeni yaklaşımların dile getirdiği düşünceler arasında bir karşılaştırma, sorgulama ve eleştiri faaliyeti içerisinde olmamıştır. Dolayısıyla bu durum, Cemal Mıhçıoğlu'nun yönetim bilimlerindeki temel yaklaşımını yeni yaklaşımlarla tartışma içine sokmadan muhafaza etmiş olduğunu göstermektedir.

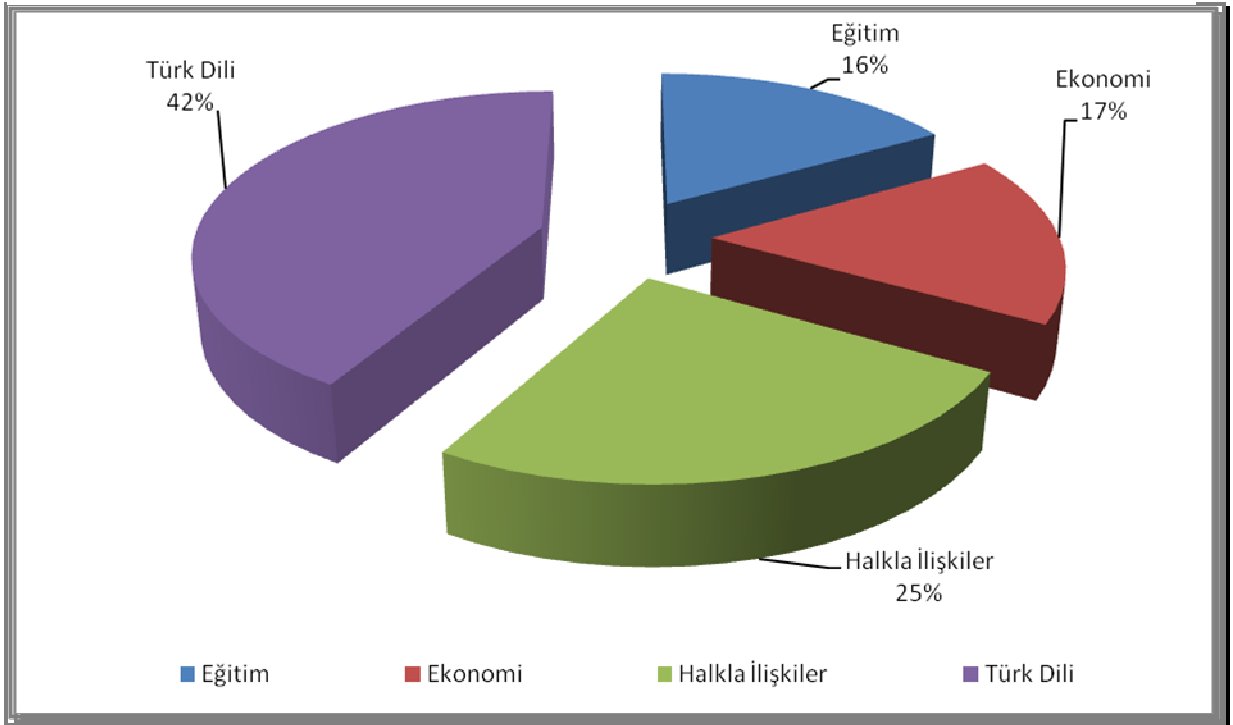
Mıhçıoğlu'nun eserlerinin konuları bakımından incelenmesi ise, yönetim bilimleri alanı içinde ve dışında hangi konulara yoğunlaştığını ve böylece akademik portresinin tam anlamıyla ortaya çıkmasını mümkün hale getirmektedir.

Grafik:1 Bütün Çalışmaların Yüzde Dağılımı

Grafik:2 Yönetim Bilimleri Çalışmalarının Yüzde Dağılımı

Grafik:3 Yönetim Bilimleri Dışındaki Çalışmaların Yüzde Dağılımı

Grafik:1'den Cemal Mihçioğlu'nun 10 farklı çalışma alanında eser vermiş olduğu anlaşılmaktadır. Çalışma alanları sınıflandırılırken genel konu başlıkları kullanılmaktan kaçınılmış ve konu başlıkları tespit edilirken doğrudan bir çalışma alanını temsil edici nitelikte olmasına dikkat edilmiştir.

Çalışma alanları, yönetim bilimleri ve yönetim bilimleri haricindeki alanlar olarak ele alındığında, Grafik:1'de Mihçioğlu'nun çalışmalarının yaklaşık %70'lik bir kısmının yönetim bilimine, kalan %30'luk kısmının ise yönetim bilimleri dışındaki alanlara ait olduğu görölmektedir. Grafik:2 ve Grafik:3 sırasıyla, yönetim bilimleri çalışmaları ile yönetim bilimleri dışındaki çalışmaların dağılımını vermektedir.

Grafik:2 Cemal Mihçioğlu'nun yönetim bilimleri içinde ağırlıklı olarak hangi alanlara yoğunlaştığını göstermektedir. Bu çerçevede, personel yönetimi alanında yapılan çalışmalar %34 gibi tüm yönetim bilimi çalışmalarının yaklaşık üçte birine denk gelen bir ağırlıkla başı çekmektedir. Mihçioğlu, bu alanda hazırlamış olduğu "ABD'de Kadroların Sınıflandırılması" adlı çalışmasıyla "doçent" olmuştur. Personel yönetimini, %19 ile üniversite giriş sistemi üzerine yapılan çalışmalar izlemektedir. Cemal Mihçioğlu'nun özgün katkılarının anlatıldığı bölümde hakkında oldukça geniş bilgilerin verildiği bu çalışmalar, Mihçioğlu'nun ilgisinin yöneldiği önemli çalışma alanlarından biridir. Bu iki konu başlığını sırasıyla insan davranışları yaklaşımı, kırtasiyecilikle mücadele, yönetim bilimleri tarihi ve kamu yönetiminde verimlilik alanında yapılan çalışmalar takip etmektedir. İnsan davranışları yaklaşımı konu başlığı, Cemal Mihçioğlu'nun düşünce dünyasının anlatıldığı bölümde etkilendiği temel yaklaşım olarak söz edilen Davranışçı Okulun düşüncelerinin işlendiği çalışmalar ile bu alanda yapmış olduğu çeviri çalışmalarını kapsamaktadır. Kırtasiyecilikle Mücadele alanında yapılan çalışmalar da ayrı bir konu başlığı altında incelenebilecek ve Mihçioğlu'nun özgün katkılarının bulunduğu bir alan olarak dikkati çekmektedir. Kamu yönetiminde verimlilik alanında yapılan çalışmalar, Mihçioğlu'nun Milli Prodüktivite Merkezi'nde yönetim teknikleri danışmanlığı yaptığı 1971-1979 yılları arasında yoğunlaşmaktadır. Cemal Mihçioğlu'nun özgün katkılarının olduğu bir başka alan olarak yönetim bilimleri tarihi alanıyla ilgili eserler, akademik ilgisinin yönetim bilimleri dışındaki alanlara yöneldiği 1980'li yıllardan itibaren verilmiştir. Yönetim bilimleri çalışmaları arasında değerlendirdiğimiz bu çalışmaların, başta siyaset bilimi ve sosyoloji olmak üzere yönetim bilimleri dışındaki alanlara da katkısı bulunmaktadır.

Cemal Mihçioğlu'nun yönetim bilimleri dışında hangi alanlarda çalışmış olduğu bilgisini Grafik:3 ortaya koymaktadır. Burada, Türk dili üzerine yapılan çalışmalar ile diğer

alanlarda yapılan çalışmalar arasında bir ayırım yapmak gerekmektedir. Eğitim, ekonomi ve halkla ilişkiler alanında yapılan çalışmalar sürekliliği bulunmayan ve Mihçioğlu'nun akademik yaşamı süresince belli bir dönem ilgisini çekmiş ve bu alanlarda herhangi bir iz bırakmamış çalışmalardır. Ancak, Türk dili üzerine yapmış olduğu çalışmalar, sahip olduğu %42 gibi bir ağırlıkla Cemal Mihçioğlu'nun akademik yaşamı içerisinde oldukça önemli bir yere sahiptir. Mihçioğlu'nun Türk dili üzerine çalışmaları 1970'li yılların ortalarından itibaren başlamakla birlikte, esas olarak ilgisini yönetim bilimleri dışındaki alanlara yönelttiği 1980'li yıllardan itibaren yoğunluk kazanmaya başlamıştır.

III.CEMAL MIHÇIOĞLU'NUN ÖZGÜN KATKILARI

Çalışmanın bu bölümünde, Mihçioğlu'nun telif (işleme) eserlerinden hareket ederek O'nun yönetim bilimleri alanı ile diğer alanlara yapmış olduğu “özgün katkılar” üzerinde durulacak ve bu hususlar hakkında açıklamalarda bulunulacaktır. Cemal Mihçioğlu'nun telif eserleri incelendiğinde, özgün katkılarının bulunduğu ve üçü doğrudan yönetim bilimleri alanı ile ilgili olan dört farklı alanı ayırt etmek mümkündür:

- 1- Kırtasiyecilikle (Yazçizcilik) Mücadele
- 2- Üniversite Giriş Sistemi
- 3- Yönetim Bilimi Tarihi
- 4- Türk Dili Üzerine Yapılan Çalışmalar

A. Kırtasiyecilikle (Yazçizcilik) Mücadele

Zaman ve kaynak israfının başlıca sebeplerinden biri olarak kabul edilen kırtasiyecilik, bir işten beklenen neticenin elde edilmesine doğrudan herhangi bir katkısı bulunmayan, dolayısıyla gerekmediği halde yapılan işlemler kalabalığı olarak tanımlanabilir. Zaman ve kaynak israfı başta olmak üzere, vatandaşın idare ile olan ilişkilerinde güven duygusunun sarsılmasına sebep olmak gibi olumsuz sonuçları kırtasiyecilikle mücadeleyi, idarenin çözmesi gereken önemli bir mesele ve yönetim bilimleri ile uğraşanlar için de ilgi çekici bir araştırma sahası haline getirmiştir.

1. TODAİE'nin “Kırtasiyecilikle Savaş” Programı

Cemal Mihçioğlu'nun TODAİE Genel Müdürü olduğu dönemde, “yurttaşın idareyle doğrudan doğruya temas geldiği noktalarda gereksiz ve karışık formaliteleri ortadan kaldırmak suretiyle idare-yurttaş ilişkilerine rahatlık ve ferahlık getirmek amacını güden “Kırtasiyecilikle Savaş” programının düzenlenme ve yürütülmesi görevi, 16 Şubat 1966 gün ve 12228 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan 6/5875 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile” (Mihçioğlu, 1966:1) TODAİE’ye verilmiştir. Mihçioğlu'nun başında olduğu bu program çerçevesinde, her dereceden okullara kayıt formalitesinin basitleştirilmesi, kayıp ilanları ile ikametgâh ilmühaberi ve doğruluk kâğıtları üzerine araştırmalar yapılmış ve bu araştırmalardan elde edilen neticeler ışığında, kırtasiyeciliği azaltmaya yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Söz konusu program çerçevesinde araştırma yapılacak alanlar tespit edilirken vatandaşın idare ile doğrudan temas ettiği ve her vatandaşın hayatında en az bir kere muhatap olacağı iş ve işlemler dikkate alınarak bu alanda yapılacak iyileştirmeler ile bu faaliyetten en yüksek düzeyde fayda elde edilmesi amaçlanmıştır.

a) Okullara Kayıt Formalitesinin Basitleştirilmesi

“Okullara kayıt formalitesinin basitleştirilmesi” amacını güden araştırma, bu program çerçevesinde yapılan ilk araştırmadır. Mihçioğlu'nun ifadesiyle “Bu incelemede, ilkokullardan başlayarak her dereceli okullara öğrenci alımında vatandaşlardan istenen belgeler ele alınmış ve lüzum dereceleri araştırılmıştır.” (Mihçioğlu, 1965:94). Amacı ve içeriği bu şekilde tespit edilen araştırmanın metodu, anket uygulamasıdır. Ankara belediye sınırları içerisinde kalan okullara uygulanan anketlerden elde edilen sonuçlar analiz edilerek, okullara kayıt formalitesinin basitleştirilmesine yönelik önerilerde bulunulmuştur. Araştırmanın yapıldığı yıllarda, okullara kayıt sırasında; diploma, sağlık raporu ve aşı kağıdı, ikametgâh ilmühaberi, iyi hal kağıdı (öğrenime ara verenlerden), nüfus kağıdı örneği, vesikalık fotoğraf (10-12 adet) ve üzeri pullu ve adresli zarf (6-12 adet) olmak üzere çok sayıda belge istenmektedir. Mihçioğlu araştırmanın neticesinde, bu belgelerin birçoğunun gereksiz yere alındığı sonucundan hareket ederek, okula kayıt sırasında sağlık raporu ve aşı kâğıdı, ikametgâh ilmühaberi, iyi hal kâğıdı, nüfus kâğıdı örneği, üzeri pullu ve adresli zarf alınması usulüne son verilmesi ve daha az sayıda (ilkokullar için bir, diğer okullar için en fazla dört adet) vesikalık fotoğraf istenmesi gerektiğini dile getirmektedir. Bununla birlikte,

Mihçioğlu önerilerinin nasıl hayata geçirileceğini ve yeni durum karşısında kayıt işlemlerinin nasıl yapılacağını detaylı bir şekilde anlatmaktadır. Bu araştırmanın yapıldığı 1965 yılından günümüze doğru gelirse, araştırma sonuçlarının dikkate alınmadığını ve hala her dereceden eğitim kurumuna kayıt sırasında “gereksiz” olduğu Mihçioğlu’nun araştırması ile ortaya konmuş belgelerin istendiğini görmekteyiz.¹⁶

b) Kayıp İlanları

Kayıp ilanlarının incelenmesi, “Kırtasiyecilikle Savaş” programı çerçevesinde yürütölen ikinci araştırma dır. Bu araştırmanın amacı da çeşitli kamu kurumlarının vatandaşlara vermiş olduğu bazı resmi belgelerin (nüfus cüzdanı, ehliyet, vb.) kaybedilmesi halinde, yenisinin verilebilmesi için eskisinin herhangi bir hükmü kalmadığı anlamına gelen ve gazetelere verilen kayıp ilanlarının gerekli olup olmadığının araştırılmasıdır. Araştırma için öncelikle “kayıbı halinde gazetelere ilan verilmesi gereken belgelerin neler olduğu ve hangi kurumlarca verildiklerini tespit etmek amacıyla Ankara ve İstanbul gazetelerindeki ilanlar üzerinde bir ön-araştırma yapılmıştır.” (Mihçioğlu, 1966:156). Bu ön araştırma sayesinde konuyla yakından ilgili olan kamu kurumları tespit edilerek, bu kurumlara bir soru kâğıdı gönderilmiştir. Kurumlardan gelen cevaplar değerlendirilmiş ve kurumların kayıp ilanlarını talep ederken hangi mevzuata dayandıkları ve istedikleri bu ilanın tam anlamıyla ne işe yaradığını bilmedikleri ortaya konmuştur. Araştırmanın neticesinde, Mihçioğlu kaybolan bir resmi belgenin yenisinin verilebilmesi için şart koşulan ilan verme zorunluluğunun hiçbir işlevsel amaca hizmet etmediğini dile getirmekte ve bu usulün kaldırılmasını önermektedir. Mihçioğlu’nun hiçbir işlevsel amacı olmadığının ortaya koyduğu ve kaldırılmasını teklif ettiği “kayıp ilanı verme uygulaması” günümüzde hala devam etmektedir.

¹⁶ Bu yargımı desteklemek adına hâlihazırda öğrencisi bulunduğum Yönetim Bilimleri Anabilim Dalına kayıt sırasında benden ve benim gibi kayıt yaptıran her öğrenciden istenen belgelerden sadece birini örnek olarak vereceğim. Kayıt sırasında benden istenen belgeler arasında, üzerinde iletişim adresimin yazılı olduğu 10 adet mektup zarfı yer almaktadır.

c) İkametgâh İlmühaberi ve Doğruluk Kağıtları

TODAİE tarafından yürütülen “Kırtasiyecilikle Savaş” programının son araştırması, ikametgâh ilmühaberi ve doğruluk kâğıtları¹⁷ üzerine yapılmıştır. İki aşamada gerçekleştirilen araştırmanın ilk aşamasında, Ankara belediye sınırları içerisindeki mahalle muhtarlıklarına bir anket gönderilmiştir. İkinci aşamada ise, söz konusu belgeleri talep eden kamu kurumlarına benzer bir anket gönderilmiştir. Mahalle muhtarları ve kamu kurumlarından gelen cevaplar ayrı ayrı analiz edilmiş ve bu belgelerin “faydalı bir amaca hizmet etmeyen, kontrol aracı olarak da etkinlikten yoksun birer belge olduğu” (Mihçioğlu, 1966:26) ortaya konmuştur. Bununla birlikte, araştırmadan elde edilen bir diğer önemli sonuç ise, kayıp ilanlarıyla ilgili araştırmada olduğu gibi kamu kurumlarının hangi mevzuata dayanarak bu belgeleri istediğini ve mahalle muhtarlarının da hangi mevzuata dayanarak bu belgeleri verdiğini tam manasıyla bilmiyor oluşlarıdır. Bu sonuçtan hareket ederek Mihçioğlu, vatandaşlardan çeşitli işlemler için ikametgâh ilmühaberi ve doğruluk kâğıtları isteme uygulamasının kaldırılmasını önermektedir. Zaman içerisinde doğruluk kâğıtları isteme uygulaması kaldırılmış, ancak ikametgâh ilmühaberi uygulaması ise yaygın bir şekilde kullanılmaktadır.

2. Kırtasiyecilikle Mücadele Aracı Olarak “İdari Danışma Merkezi”

Cemal Mihçioğlu’nun TODAİE Genel Müdürü iken 1967 yılında kurduğu “İdari Danışma Merkezi” kırtasiyecilikle mücadele konu başlığı altında incelenebilecek bir başka önemli uygulamadır. Kamu yönetiminin görev alanının büyük bir genişlik kazanmasıyla beraber yönetimle olan ilişkilerinde birçok güçlüklerle karşılaşmaya başlayan ortalama bir yurttaş “belirli bir işlem için nereye, ne zaman başvurması, ne yapması, ne gibi belgelerle bilgiler sunması gerektiğini çoğu kez bilmez” (Mihçioğlu, 1982:93-94) tespitinden hareket eden Mihçioğlu, “yurttaşların, çeşitli bakanlıklarla öbür kamu kuruluşlarının görev alanlarıyla ilgili olarak sorabilecekleri soruları telefon aracılığıyla yanıtlamak üzere” (Mihçioğlu, 1982:94) İdari Danışma Merkezi’nin kurulmasında büyük bir fayda görmüştür. Böylece kolaylıkla sorularının cevabını alan vatandaş hem gereksiz yere idareyi meşgul etmeyecek hem de yapmak istediği işlem hakkında bilgi sahibi olacağı için zaman ve kaynak israfından kurtulmuş olacaktır.

¹⁷ Doğruluk kâğıtları, araştırmanın yapıldığı dönemde mahalle muhtarlıkları tarafından verilen ve genellikle belediye tarafından “kömür, erzak vb.” yardımı için talep edilen, vatandaşın “mahallede oturduğu müddet zarfında fena bir hali görülmediği, kendisinin ecebi bir kadınla (veya erkekle) evli veya nişanlı bulunmadığı, sarhoşluğu ve kumarı itiyat edinmediğini” bildiren bir belgedir.

31 Ocak 1967 tarihinde hizmet vermeye başlayan İdari Danışma Merkezi, 15 Haziran 1967 tarihine kadar yarım gün çalışmış, daha sonra tam gün hizmet vermeye başlamıştır. Merkezde vatandaşlardan gelen soruları yanıtlamakla görevlendirilen, Maliye, Milli Eğitim, İçişleri, Çalışma, Adalet, Gümrük ve Tekel, Sağlık, Ticaret, Ulaştırma, Köy İşleri, Turizm, Tarım bakanlıkları ile Ankara Belediyesi ile ilgili soruları yanıtlayan 12 kişi çalışmaktaydı. Mihçioğlu, merkezin kuruluşundan TODAİE Genel Müdürlüğünden ayrılışına kadar geçen bir yılı aşkın süre içerisinde çalışmalarını yakından takip etmiş ve gelen sorulardan hareket ederek kamu yönetiminin iyileştirilmesine yönelik önerilerde bulunmuştur. Merkez aktif olarak çalıştığı dönemde günde ortalama 100-150 soru cevaplamış, “üniversitelerarası giriş sınavı ile bir görevin verildiği 1967 Ekimi’nde soru sayısı 2-3 bine yükselmiştir.” (Mihçioğlu, 1982:98). Mihçioğlu’nun TODAİE Genel Müdürü olduğu dönemde aktif bir şekilde çalışan merkez, Mihçioğlu’nun görevden ayrılışından sonra “gereken ilgiyi görmemiş, gereksinimleri karşılanmamış, bir yana itilmiş, 1972 yılında da kapatılmıştır.” (Mihçioğlu, 1982:97). Cemal Mihçioğlu 12 Eylül 1980 darbesinin ardından Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekterliği’nde subaylar yönetimindeki özel ihtisas komisyonlarının çalışmalarına katılmış ve bu çalışmalar sırasında İdari Danışma Merkezi’nin yeniden kurulması gerektiğini ifade etmiş, konuyla ilgili hazırlamış olduğu “İdari Danışma Merkezi Kurulmasına İlişkin Öneriler” başlığını taşıyan raporunu 22 Aralık 1980 günü sunmuş; ancak raporun önerdiği şekliyle bir İdari Danışma Merkezi kurulmamıştır.

3. Kırtasiyecilikle Mücadelede Yassıada Deneyimi

Cemal Mihçioğlu’nun kırtasiyecilikle mücadele konusuyla ilgili çalışmaları sadece TODAİE Genel Müdürü olduğu dönemle sınırlı değildir. Mihçioğlu’nun TODAİE Genel Müdürü olmadan önce yaptığı ve kırtasiyecilikle mücadele başlığı altında değerlendirebileceğimiz bir çalışması oldukça ilgi çekicidir. Bu çalışma, yakın tarihimizin önemli olayları arasında yer alan 27 Mayıs 1960 darbesinin ardından Demokrat Partili yöneticileri yargılamak üzere kurulan Yassıada Mahkemesi’nde görülen dava dosyalarının tasnif edilmesiyle ilgilidir. Mihçioğlu’nun ifadesiyle Yassıada duruşmalarının özelliklerinden biri, “düşürülen yönetimin başta Cumhurbaşkanı ile Başbakanı olmak üzere tüm milletvekillerinden oluşan yönetkil sorumlularının yanı sıra, daha başka birçok yüksek düzeyli kamu görevlisinin de yargılanmakta olması, bu yüzden de gerek sanık sayısının, gerek bir düzene sokulup kullanılabilir duruma getirilmesi gereken belgelerin çokluğu.” (Mihçioğlu, 1982:1). Böyle bir durum karşısında Milli Birlik hükümetinin Devlet

Bakanlarından Şefik İnan¹⁸ yaklaşan Yassıada duruşmalarında mahkeme heyetinin işlerini kolaylaştırmak, zaman ve kaynak israfını önlemek ve davaları kısa zamanda neticelendirmek amacıyla, bu konuda çalışma yapmak üzere AÜSBF’de iken öğrencisi olan Cemal Mihçioğlu’ndan yardım istemiştir. Ankara’da bu konu hakkında yaptığı görüşmeler ve incelemelerden sonra gerekli yardımı ancak Yassıada’ya giderek sağlayabileceğini ifade eden Mihçioğlu, 7 Ekim 1960 tarihinde Yassıada’ya gitmiştir. Yassıada’daki çalışmalarına 6-7 Eylül 1955 olaylarıyla ilgili dosyaların incelemesiyle başlayan Mihçioğlu kısa zamanda Yassıada’da görülecek bütün dava dosyaları için bir tasnif düzeni¹⁹ geliştirmeyi başarmıştır. Geliştirdiği tasnif düzeni sayesinde mahkeme heyetinin işini oldukça kolaylaştıran ve yaşanması muhtemel zaman kayıplarının önüne geçen Mihçioğlu, çalışmalarını 17 Aralık 1960 tarihinde tamamlayarak Yassıada’dan ayrılmıştır. Böyle bir çalışma Mihçioğlu’nun ifadesiyle, “geniş anlamında kamu yönetiminin en gelenekçi kesimlerinden biri olan yargı kuruluşlarında örgüt-yöntem hizmetlerinden yararlanılmadığını, bu alanda yapılan gösterişsiz bir çalışmanın bile olağanüstü bir hoşnutluğa yol açtığını göstermiştir.” (Mihçioğlu, 1982:12).

Yassıada duruşmalarının üzerinden yirmi yılı aşkın bir süre sonra kaleme aldığı bir makale ile böyle bir çalışmadan bizleri haberdar eden Mihçioğlu, 1985 yılında yayımladığı “Dava Dosyaları Üzerinde Araştırma” adını taşıyan yazısıyla söz konusu meseleyi daha geniş bir bakış açısıyla değerlendirmektedir. 12 Eylül 1980 darbesinin ardından kurulan “Sıkıyönetim Mahkemelerinde ele alınan çok sanıklı, çok eylemli davaların Yassıada’dakileri çok gerilerde bırakan boyutlara ulaşmış olmasının ve davalardan bir bölümünün aradan iki yılı aşkın bir süre geçmesine karşın sonuçlanmamış bulunmasının konuya yeniden eğilmeyi gerektirdiğini” (Mihçioğlu, 1985:121) ifade etmiştir. Bunun üzerine, dönemin SBF Dekanıyla görüşen Mihçioğlu daha önce Yassıada duruşmaları hakkında yazmış olduğu yazının “yargı kuruluşlarında davaların hızlandırılıp daha sağlıklı bir biçimde yürütülmesini sağlamak amacını güden daha kapsamlı bir çalışmanın ilk aşaması olarak kullanılması konusunda görüş birliği sağlamıştır.” (Mihçioğlu, 1985:122). Bunun ardından, dönemin koşulları icabı gerekli izinler alındıktan sonra Yassıada duruşmaları ile ilgili yazısı ve Mihçioğlu’nun geliştirmiş olduğu soru kâğıdı ilgili kuruluşlara SBF Dekanlığınca gönderilmiştir. Bu şekilde başlatılan

¹⁸ Kütahya Simav doğumlu olan Osman Şefik İnan (1913-1972); Paris Hukuk Fakültesi’nden doktora derecesi almıştır. Uzun yıllar AÜSBF’de öğretim üyeliği görevinde bulunmuş ve Demokrat Parti döneminde İstatistik Genel Müdürlüğü yapmıştır. 27 Mayıs 1960 darbesinin ardından oluşturulan Kurucu Meclis’te CHP temsilciliği ile 12. ve 13. dönem Çanakkale milletvekilliği yapmıştır.

¹⁹ Cemal Mihçioğlu’nun geliştirmiş olduğu tasnif düzeni hakkında daha detaylı bilgi, “Cemal Mihçioğlu, “Çok Sanıklı Davalarla İlgili Bir Yöntem Sorunu: Yassıada Deneyi”, *AÜSBF Dergisi*, C.37, S.3-4, (1982), s.5-6” ile künyesi verilen makalenin eklerinde yer almaktadır.

araştırmanın amacı; Mihçioğlu tarafından “başta çok sanıklı ceza davaları olmak üzere Türkiye’deki tüm yargı kuruluşlarındaki davaların dosyalarına uygulanabilecek bir ya da dava türlerine göre ayrılaştırılmış bir dizi dosya düzeni geliştirilmesiyle ilgili olarak söz konusu araştırma aracılığıyla elde edilen bilgileri değerlendirmek, bu değerlendirmeye dayanarak daha sonraki çalışmalarda izlenecek yöntem konusunda somut önerilerde bulunmak” (Mihçioğlu, 1985:124) olarak ifade edilmiştir. Çalışmanın neticesinde, soru kâğıdı gönderilen kurumlardan gelen cevaplardan hareket edilerek bir analiz yapılmış ve zaman ve kaynak israfını önleyecek, mahkeme heyeti ile diğer görevlilerin işleri kolaylaştıracak ve davaların daha kısa sürede sonuçlanmasını sağlayarak burada sayamayacağımız çok sayıda faydayı beraberinde getirecek önerilerde bulunmuştur. Günümüzde, davaların uzun sürmesi hala başta gelen şikâyet konuları arasında yer almakla birlikte, bu durum “geç gelen adalet, adalet değildir” sözüyle birlikte değerlendirildiğinde, Cemal Mihçioğlu’nun üzerinde durduğu meselenin önemi bir kez daha anlaşılmaktadır.

B. Üniversite Giriş Sistemi

Her yıl 1,5-2 milyon öğrencinin girdiği ve ülkemizin en önemli meselelerinden biri olan Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavının (ÖSYS) en önemli özelliği, merkezi olmasıdır. Yükseköğretim kurumlarının öğrencilerini seçme konusunda herhangi bir yetkisi bulunmamakta, yükseköğretim kurumlarına öğrenci seçimi, bu iş için örgütlendirilmiş bulunan ÖSYM tarafından ülke çapında aynı gün ve saatte yapılan bir sınav neticesinde yapılmaktadır. Yükseköğretime girişin “merkezi” olması gerektiğini ilk defa dile getiren, dolayısıyla “merkezi sınav sisteminin” fikir babası olan kişi, Cemal Mihçioğlu’dur.

Cemal Mihçioğlu’nu giriş sınavlarının “merkezi” şekilde yapılması gerektiği yönünde düşünmeye sevk eden en önemli etken, 1960-1961 öğretim döneminde SBF’ye başvuran öğrenci sayısında görülen büyük artış olmuştur. Sınavların klasik usulde yapılması ve üç gün sürmesi, sınavın yapılışındaki zorluğun yanı sıra sınav kâğıtlarının değerlendirilmesi ve sonuçların açıklanması meselesini de içinden çıkılması güç bir hale sokuyordu. Ayrıca, o dönemde her fakültenin ayrı ayrı sınav yaptığı hesaba katılırsa, bir öğrencinin birden fazla fakültenin sınavı için kayıt yaptırması ile her fakültenin kendi sınavı için yapmış olduğu sınav öncesi ve sonrası organizasyonun beraberinde getirdiği zaman ve kaynak israfı oldukça büyük

boyutlara ulaşmaktaydı.²⁰ Gözlemlendiği bu gerçeklerden hareket eden Mihçioğlu “merkezi” özellik taşıyacak olan yeni bir sistem için çalışmaya başlamasını şu şekilde ifade etmektedir:

“Siyasal Bilgiler Fakültesi’nde 1960–61 ders yılı seçme sınavlarına katılanlar sayısının 3000 gibi o zamana kadar görülmedik bir rekor rakama ulaşması... bu hususta daha pratik bir başka hal tarzı bulunması gerektiği kanaatini yavaş yavaş uyandırmaya başladı. İşte biz bu sırada o zamanki Fakülte Dekanı Prof. Dr. Cahit Talas’a mevcut sınav sistemini yeniden düzenleme işini gönüllü olarak üzerimize almak istediğimizi bildirdik ve bu teklifin müsait karşılanması üzerine, aynı konuya karşı ilgi duyan asistan Dr. Mete Tunçay’la birlikte çalışmaya başladık.” (Mihçioğlu, 1962:2).

Cemal Mihçioğlu’nun SBF’de 1961-1962 eğitim-öğretim yılında uyguladığı yeni sistemin getirdiği faydaları anlayabilmek için eski sistem hakkında kısaca bilgi verilmesinde yarar vardır. Mihçioğlu’nun ifadeleriyle eski sistem ana hatlarıyla şu şekilde işlemektedir;

“Giriş sınavına katılmak isteyen adaylar, kayıt için dilekçe kısmı da bulunan basılı bir kayıt fişi doldururlardı. Bundan başka her adaydan bir diploma aslı veya sureti, bir nüfus cüzdanı sureti, bir aşı kâğıdı ve sıhhat raporu ile on iki adet vesikalık fotoğraf istenirdi... Öğrencilerin müracaatları, yapılış sırasına göre, büyük boydaki bir Kayıt Defterine geçirilir... Sınav sonuçları belli olduktan sonra da öğrencilerin her konuda aldıkları notlar birer birer bu kayıt defterine geçirilirdi... Eski sistemde sınav kâğıtlarının okunması ise... bir ay içinde güç bitirilebiliyordu. Sınav kâğıtları Profesörler Odasına getirilen çelik bir dolap içinde muhafaza ediliyor... kapıda gündüz ve gece devamlı olarak bir odacı hizmete hazır bulunduruluyor... Kâğıtlar okunup not takdir edildikten sonra... sonuçların kayıt defterine ve hesaplama fişlerine geçirilmesi gerekiyordu...” (Mihçioğlu, 1962:5-8)

Eski sistemi ikame eden ve günümüzde bütün Türkiye’de uygulanmakta olan sistemin de altyapısını oluşturan yeni sistemin işleyişi ana hatlarıyla şu şekildedir: Sınava başvuran her aday, özellikli ve üç parçadan oluşan bir kayıt kartonunu doldurmaktadır. Kartonun bir parçası aday bilgilerini içermekte, bir parçası sınav giriş kartı olarak kullanılmakta ve bir diğer parçası ise sınav sonucunun adaya iletilmesini sağlayan kartpostal niteliği taşımaktadır. Öğrenci, aday bilgilerinin bulunduğu parça ile sınav giriş kartı olarak kullanılacak parçaya fotoğraf yapıştırmaktadır. Bir bütün halinde bulunan kayıt kartonu kayıt memuru tarafından kontrol edildikten sonra sınav giriş kartı koparılarak öğrenciye verilir ve böylece kayıt işi tamamlanmış olur. Eski sisteme nazaran oldukça hızlı bir şekilde kayıt işlemlerinin tamamlanmasını sağlayan bu sistem sayesinde büyük ölçüde kaynak israfı da önlenmiş olmaktadır. Bu uygulamada, öğrenciden kayıt için sadece iki adet vesikalık fotoğraf ile 16 kuruşluk damga pulu ve 15 kuruşluk posta pulu istenmektedir.

²⁰ Cemal Mihçioğlu’nun başlangıçta sadece SBF için uyguladığı merkezi kayıt ve seçme sınavı sayesinde, önceden sınava başvuran her adaydan 15 adet vesikalık fotoğraf talep edilirken, yeni sistemde sadece sınavı kazanan 300 adaydan vesikalık fotoğraf talep edilmiştir. Böylece, sınava beş bini aşan sayıda başvuru olduğu ve o dönemde fotoğraf malzemesinin ülkemize ithal edildiği düşünülürse, sağlanan kaynak tasarrufunun boyutu daha iyi anlaşılır.

Yeni sistemin önemli bir yeniliği de sınavların yapılış tarzı ile ilgilidir. Yeni sistemde birlikte, sınavlar bir gün içerisinde iki oturumda tamamlanmaktadır. Sabah oturumunda test usulü, öğleden sonraki oturumda ise klasik usul sınav yapılmaktadır.

Yeni sistemde sınavların değerlendirilmesi de oldukça hızlı bir şekilde gerçekleştirilmiştir. Testler “IBM kartlarındaki delikleri büyük bir süratle yazıya tahvil eden ve hiçbir hata tehlikesi olmadan dakikada 150 satır çıkarabilen otomatik bir makine sayesinde kısa zamanda kâğıda geçirilebilmiştir.” (Mihçioğlu, 1962:27). Testlerin bu şekilde değerlendirilmesinden sonra, testte belli bir puanı²¹ aşan 700’e yakın aday başarılı sayılmış ve sadece bu adayların klasik sınavları okunarak değerlendirilmiştir. Dolayısıyla, burada test usulü sınavın bir ön eleme niteliği taşıdığı sonucuna ulaşmaktayız. Nihai değerlendirme ise, öğrencinin testte ve klasik usulde almış olduğu puanlara eşit ağırlık verilmek suretiyle yapılmış ve böylece SBF’ye kayıt hakkı kazanan adaylar tespit edilmiştir. Eski sistemin uygulandığı 1960–1961 öğretim döneminde 3000’i aşan adayın girmiş olduğu sınavların neticeleri geceli gündüzlü çalışma ile ancak bir ayda açıklanabilir iken, yeni sistemin uygulandığı 1961–1962 öğretim döneminde 5000’i aşan adayın girdiği sınavın neticeleri iki hafta içerisinde açıklanmıştır. Yeni sistemin uygulamasının ardından sınav sonuçları değerlendirilirken, sınavda başarı gösteremeyen birçok öğrencinin klasik usul sınav kağıtları da okunarak test sınavıyla arasındaki korelasyon hesaplamaları neticesinde, test sınavının sonuçları ile klasik usul sınavın sonuçları arasında güçlü bir korelasyon olduğu ortaya çıkmış ve Mihçioğlu da bu hesaplamaların, “çok sayıda öğrenci alınması bahis konusu olan giriş sınavlarında çok zaman alıcı olan öğleden sonraki klasik yazılı sınavlardan kolaylıkla vazgeçilebileceğini ve sadece testler(in) kullanılabilceği” (Mihçioğlu, 1962:28) sonucunu verdiğini ifade etmiştir.

Cemal Mihçioğlu, başlangıçta SBF’de uygulanan bu sistemin bütün üniversiteleri kapsar hale getirilerek tüm Türkiye çapında uygulanması gerektiği düşüncesini dile getirmiştir. Kısa bir zaman içerisinde Mihçioğlu’nun bu düşüncesini doğrular nitelikte gelişmeler yaşanmış ve önce Ankara Üniversitesi Senatosunun 21 Kasım 1961 tarihinde aldığı 2190 sayılı kararla, yeni sistem hakkında inceleme yapmak ve bu konu hakkında bir ay içerisinde rapor hazırlamak üzere her fakülteden bir temsilcinin katılımı ile oluşturulacak bir komisyonun kurulması kararlaştırılmıştır. Cemal Mihçioğlu da bu komisyonda raportör olarak görevlendirilmiştir. Komisyonun sunduğu rapor doğrultusunda Ankara Üniversitesi, 1962–

²¹ Bu konu hakkında çalışmada herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Sadece bu puanın belirlenmesinde Fakülte yetkililerinin takdir yetkilerini kullanarak karar verdiği ifade edilmektedir.

1964 yılları arasında “başvuruların üniversitede oluşturulan kayıt merkezine yapıldığı, adayların tercihlerini belirttiği, test yöntemiyle tek bir sınavın uygulandığı ve yerleştirmenin sınavdan alınan puanlar ve tercihlerin birlikte değerlendirilerek yapıldığı bir sistem uygulamıştır.” (Dökmen, 1992:13-14).

Ankara Üniversitesi'nin uyguladığı bu sistem diğer üniversitelerin de dikkatini çekmiş ve “1963 yılında Üniversitelerarası Kurul (ÜAK) başarılı bir şekilde uygulanan bu merkezi sistemin diğer üniversitelere de yaygınlaştırılmasına ilişkin bir karar almış ve bu çerçevede “Üniversitelerarası Kayıt ve Giriş İmtihanı Yönetmeliği” hazırlanmıştır.” (Dökmen, 1992:13-14). Bu yönetmelik hükümleri doğrultusunda, üniversitelerarası giriş sınavının ÜAK tarafından iki yılda bir belirlenen üniversitenin sorumluluğunda yapılması hükme bağlanmıştır. ÜAK bu görevi 1964-1966 yılları için Ankara Üniversitesi'ne vermiş ve Cemal Mihçioğlu da bu görevin başarıyla yerine getirilmesinde baş rolü oynamıştır. Sonuç olarak, bu gelişmeyle birlikte Mihçioğlu'nun öngörüsü gerçekleşmiş ve tüm ülke çapında uygulanan bir merkezi giriş ve yerleştirme sisteminin temelleri atılmıştır.

Mihçioğlu, üniversite giriş sistemi ile ilgili yazdığı eserlerde, meseleye tamamen bir organizasyon ve metot meselesi olarak baktığını ifade etmiş ve hayata geçirmiş olduğu bu projesiyle kuramsal bilgilerin pratiğe başarıyla nasıl aktarıldığının güzel bir örneğini bizlere göstermiştir.

C. Yönetim Bilimleri Tarihine Yapılan Katkılar

Cemal Mihçioğlu'nun yönetim bilimleri alanına yapmış olduğu özgün katkılardan birisi de kuruluşunda yer aldığı ya da kuruluşuna tanıklık etmiş olduğu kurumların kuruluş çalışmalarına dair gözlemlerini, tanık olduğu olayları yazıya aktararak bugüne kadar ulaştırmış ve bizlerin bilgisine sunmuş olmasıdır. Mihçioğlu'nun bu başlık altında değerlendirilebilecek beş çalışması bulunmaktadır. Bu çalışmalardan ikisi Devlet Planlama Teşkilatı'nın (DPT), biri Devlet Personel Başkanlığı'nın (DPB)²², biri Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi'nin, bir diğeri ise “Türkiye’de Çağdaş Kamu Yönetimi Öğretiminin Başlangıç Yılları” adlı çalışmasıyla TODAİE'nin ve SBF'de kurulan Türkiye'nin ilk Kamu Yönetimi Kürsüsünün kuruluş yıllarıyla ilgilidir. Bu bölümde, çoğunlukla

²² Cemal Mihçioğlu'nun Devlet Personel Dairesi'nin kuruluş yıllarını anlattığı künyesi “ Cemal Mihçioğlu, Devlet Personel Dairesinin Kuruluş Yılları, *AÜSBF Dergisi*, C.42, S.1-4, (1987), s.75-114” olan çalışmasına ulaşamamıştır.

Mihçioğlu'nun ifadelerine başvurmak suretiyle hem söz konusu çalışmalar hakkında bilgi verilecek, hem de adı geçen kurumların kuruluş yıllarına ait ilgimizi çeken bazı detaylara yer verilecektir.

1. TODAİE ve SBF Kamu Yönetimi (Amme İdaresi) Kürsüsünün Kuruluşu Üzerine

“Türkiye’de Çağdaş Kamu Yönetimi Öğretiminin Başlangıç Yılları” adlı çalışmayı kaleme alma sebebini Cemal Mihçioğlu şu ifadelerle dile getirmektedir:

“...Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü’nden gelen bir görevli, Enstitü’de bir “takvim” hazırlanmakta olduğunu, kuruluş yasasının çıktığı 1958 yılından... önceki durum konusunda tümüyle bilgisiz olduklarını, Enstitü’nün kesin kuruluş gününün bile bilinmediğini, kurum yetkililerinin bu bilgileri olsa olsa benden alabileceklerini düşünerek kendisini bana yolladıklarını söyledi...” (Mihçioğlu, 1988:Önsöz)

İşte böylesine bir ihtiyaçtan dolayı üstüne düşen sorumluluğu yerine getirmek adına bu çalışmaya başlayan Mihçioğlu, alıntı yapılan sözleriyle hem Türk kamu yönetiminin önemli bir zaafına işaret etmekte, hem de çalışmasının ilgileneceği zaman dilimini belirlemektedir. Çalışmanın esas ilgi alanı, TODAİE’nin SBF bünyesinde çalışmalarına başladığı 1953 yılı ile kuruluş yasasının çıkarıldığı 1958 yılı arasında geçen dönemi kapsamaktadır.

Çalışma, dört bölümden oluşmaktadır. “İlk Gelişmeler” adını taşıyan ilk bölümde, TODAİE’nin kuruluşundan önce meydana gelen ve TODAİE’nin kurulmasıyla yakından ilgili önemli gelişmeler hakkında bilgi verilmektedir. İkinci bölümde ise, TODAİE’nin kuruluş dönemi çeşitli başlıklar altında anlatılmaktadır.

Enstitü’de ilk “İnsan İlişkileri” dersini veren Mihçioğlu, kendisi ve Türk Kamu Yönetimi disiplini tarihi açısından önemli olan bu olayı şu sözlerle anlatmaktadır:

“Yazar, 25 Şubat 1955 günü TODAİE’nin yeni öğretim izlencesinde “İdarede Beşeri Münasebetler” adlı bir öğrencenin yer aldığını, karşısında da bu konuyu kendisinin okutacağını yazılı olduğunu gördü... 2 Mart 1955 Çarşamba günü ilk oturumu yapılan öğrencia, Türkiye’de yönetimde insan ilişkileri konusunda okutulan ilk öğrenciaydi...” (Mihçioğlu, 1988:22).

Çalışmanın “SBF’de Çağdaş Kamu Yönetimi Öğretimi” başlıklı üçüncü bölümünde ise, SBF bünyesinde kurulan Türkiye’nin ilk (o dönemki adıyla) “Amme İdaresi Kürsüsü”nün kuruluşu hakkında bilgi verilmektedir. Kürsünün kuruluşu şu ifadelerle anlatılmaktadır:

“Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesinde ilk kez bir Kamu Yönetimi Kürsüsü kurulması girişimleri, belirlemelerimize göre, 1953 yılı sonlarında başlamış, Fakülte Profesörler Kurulunun 9 Aralık 1953 günü yaptığı toplantıda alınan bir kararla kürsünün kurulmasına ilişkin gerekçenin hazırlanmasıyla İdare Hukuku Profesörü Tahsin Bekir Balta görevlendirilmişti... Kürsünün eylemli olarak kurulması 1957 yılında gerçekleşti. (Mihçioğlu, 1988:57)

Bu bölümde, kürsünün kurulmasından önce 1955 yılında başlayan ve 1959 yılına kadar devam eden SBF ile New York Üniversitesi arasındaki işbirliğine önemli bir yer ayrılmış ve bu işbirliğinin boyutları hakkında önemli bilgiler verilmiştir. Bu işbirliğinin önemli ürünlerinden biri “Türk Amme İdaresi Bibliyografyası–1928-1957”²³ adlı çalışma olmuştur. Mihçioğlu, bu çalışma hakkında aşağıdaki bilgileri vermektedir:

“Hazırlanma giderlerini Amerikalıların, baskı giderlerini SBF’nin karşıladığı bu kaynakça yeni yazının benimsendiği 1928 yılından 1957 yılı sonuna değin Türk kamu yönetimiyle ilgili olarak yayınlanmış kitaplarla dergi yazılarını içermekte, “İdare Tarihi ve Biyografiler” başlıklı dokuzuncu bölümünde 1928’den önce yayınlanmış belli başlı kaynaklara da yer verilmekteydi.” (Mihçioğlu, 1988:35)

Yukarıda alıntı yapılan bölüm, aynı zamanda ülkemizde kamu yönetimi disiplininin kuruluşunda hakim olan bakış açısı hakkında da önemli ipuçları içermektedir. Hazırlanan bibliyografyanın başlangıcının 1928 olarak alınması, ülkemizde kamu yönetimi disiplini oluşturulurken 1928 öncesinde ülkemizde üretilmiş olan “yönetim bilgisine” ilgi duyulmadığını ve geçmişi dikkate almayarak temiz bir sayfa açmak suretiyle bir başlangıç yapılmak istendiğini ortaya koymaktadır.

Çalışmasının dördüncü bölümünü TODAİE’de takip edilen eğitim programlarına ayıran Mihçioğlu, sonuç bölümünde eserin genel bir değerlendirmesini yapmaktadır.

2. Devlet Planlama Teşkilatı’nın Kuruluşu Üzerine

DPT’nin kuruluş dönemini konu edinen iki çalışma kaleme alan Cemal Mihçioğlu, “Devlet Planlama Örgütünün Kuruluş Günleri” adlı makalesinde, 27 Mayıs 1960 darbesinin ardından planlı ekonomiye geçişin ilk adımı olarak kabul edilen ve kendisinin de bizzat katılmış olduğu DPT’nin kuruluş çalışmaları hakkında ilk ağızdan önemli bilgiler vermektedir. “Yine Devlet Planlama Örgütünün Kuruluşu Üzerine” adını taşıyan ikinci makalesinde ise, planlı ekonomiye geçiş çalışmalarını 27 Mayıs 1960 öncesi ve sonrası olmak

²³ Adı geçen eserin orijinal künyesi, “Albert L. Sturm, Cemal Mihçioğlu (Şerif Tüten’le Munise Aren’in yardımı ile), *Türk Amme İdaresi Bibliyografyası–1928-1957 Seçme ve Notlu*, AÜSBF Yayını, Ankara, 1959

üzere iki ayrı bölümde ele alan Mihçioğlu, 27 Mayıs 1960 darbesi öncesinde de “plansızlıkla suçlanan” Demokrat Parti döneminde yapılan çalışmalar ve bu çalışmalar neticesinde kurulması düşünülen örgüt hakkında aydınlatıcı bilgiler vermektedir. Mihçioğlu’nun bu makalesinin bir başka önemli yönü ise, makaleyi yazmadan önce DPT’nin kuruluş çalışmalarına katılmış veya bu çalışmalara yakından tanıklık etmiş kişilere ulaşarak kendisinin gözden kaçırmış olabileceği bilgileri elde etme çabasıdır.

27 Mayıs 1960 öncesinde planlama fikrinden, planlı ekonomi anlayışından bahseden, bu konuda hükümete önerilerde bulunan ilk belge, Barker Kurulu Raporudur. Barker Kurulu Raporunda;

“... özeysel (merkezi) bir ‘planlama örgütü’ kurulmasından açıkça söz edilmemekte, daha dolaylı bir anlatımla ‘geçimsel (ekonomik) eşgüdümle görevli bir Başbakan Yardımcılığı’ kurulması, ‘Başbakanın kendisine bu alanda da yardımcı olacak yeterli, yetkili bir kurmaydan yararlanmasına olanak sağlanması... önerilmektedir.’ (Mihçioğlu, 1988:118)

1951 yılında dönemin Cumhurbaşkanı Celal Bayar’a sunulan raporun önerisi doğrultusunda ilk adım 1958 yılında atılmıştır. Cemal Mihçioğlu’nun Dr. Cahit İren’in mektubundan aktardığı anlatımla:

“... Ekonominin düzene girmesi ve Türkiye’nin borçlarını ödeyebilir hale gelmesi için siyasi etkinin ortadan kaldırılması gereğine, bize yardım eden ülkeler, OECD gibi kuruluşlar da inanmışlardı. Bu yüzdendir ki 1958 istikrar programı şartları arasına planlama da girmiş, ücretleri de OECD tarafından ödenen Prof. Tinbergen ve diğer yabancı uzmanlar İktisadi Planlama Teşkilatının kurulması çalışmalarına başlamışlardır.” (Mihçioğlu, 1988:119)

27 Mayıs 1960 sonrası planlı ekonomiye geçiş çalışmaları hakkında daha detaylı bilgilere Mihçioğlu’nun ilk makalesinden ulaşmaktayız. Bu makalede anlatılanlara göre, 27 Mayıs 1960 darbesinin hemen ardından planlı ekonomiye geçiş çalışmalarına hız verilmiş ve bir planlama örgütü kurulması için gerekli hazırlıkları yapmak üzere bir komisyon kurulmuştur. Cemal Mihçioğlu da bu komisyonda yer almış ve DPT’nin kuruluş çalışmalarında aktif bir şekilde rol almıştır. Komisyonun çalışmaları neticesinde ortaya çıkan taslak metinde “Milli Planlama Teşkilatı” olarak adlandırılan DPT’nin görev alanı tespit edilirken Mihçioğlu’nun çalışmalar sırasında edinmiş olduğu bir izlenim oldukça ilgi çekicidir:

“Çalışmaların başlangıç aşamalarında edindiğim güçlü bir izlenim de kurulacak örgütün, özellikle onun Sosyal Planlama sorunlarına eğilecek bölümünün kuruluşuna yol açan düşünceler arasında bölücü akımlara karşı çıkarak ulusal bütünlüğü sağlama kaygılarının da yer almakta olmasıydı.” (Mihçioğlu, 1983:233)

27 Mayıs 1960 darbesi sonrasında oluşan ortamda Mihçioğlu, politikacılara olan bakışın nasıl olduğunu ve bu durumun DPT'nin kuruluşuna nasıl yansımış olduğunu kendi yorumunu da katarak aşağıdaki şekilde dile getirmektedir;

“O günlerde politikacı denilen kişi hep kötü düşünüp yanlış davranan çıkarıcı bir şeytan, politika çamuruna bulaşmamış uzman bürokrat ise hep iyiyi, doğruyu bilip öyle davranan bir melek olarak algılanıyordu... Yurttaşın değerlerinin bir yansıtıcısı olan politikacıya danışmanlık etmesi, ona ışık tutması gereken planlama uzmanlarına sayılarına bakarak onlarınkine eşit bir ağırlık tanımak da -gerçekçilikten uzaklığın yanı sıra- uzmanı devlet içinde devlet durumuna getirmekten başka bir anlam taşımaz, yönetim biliminin ana ilkeleriyle de bağdaşmazdı.” (Mihçioğlu, 1983:233-234)

Komisyon, çalışmalarını geceli gündüzlü sürdürmüş ve sonunda bir yasa taslağı ortaya konmuştur. Cemal Mihçioğlu, bu durumu şu sözlerle ifade etmektedir:

“...güncem 20 Temmuzla 25 Temmuz geceleri ertesi sabahın 03.30'una dek uzayan çalışmalar yaptığımızı gösteriyor... Bugün de yürürlükte olan 91 sayılı Devlet Planlama Teşkilatının Kurulması Hakkında Kanunun son biçimini benim o günkü Türkçemle almış olduğunu söyleyebilirim.” (Mihçioğlu, 1983:235)

3. Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesinin Kuruluşu Üzerine

Cemal Mihçioğlu, DPT'nin kuruluşunda olduğu gibi Ankara Üniversitesi bünyesinde 1965 yılında kurulan Eğitim Fakültesi'nin kuruluş çalışmalarında da yer almıştır. Eğitim fakültelerinin kurulmasıyla ilgili olarak ilk girişim Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından yapılmış ve bu konuyla ilgili bir rapor ÜAK'a sunulmuştur. Bu rapordan hareketle Ankara Üniversitesi, kendi bünyesinde bir eğitim fakültesi kurulması için gerekli hazırlıkları yapmak üzere bir toplantı yapmış, bu toplantı sonucunda Cemal Mihçioğlu'nun başkanlığına seçildiği bir icra komitesi oluşturulmuş ve çalışmalara başlamıştır. Bu sırada MEB tarafından Londra Üniversitesi Karşılaştırmalı Eğitim Profesörü Joseph Lauwerys konuyla ilgili olarak Türkiye'ye çağrılır. İcra Komitesi, içinde Mr. Lauwerys'in de bulunduğu birçok toplantıya katılır ve bu toplantılarda Eğitim Fakültesinin kuruluşu, belli başlı çalışma alanları, yetiştireceği görevli türleri, lise öğretmenlerinin yetiştirilmesi gibi konular ele alınmıştır. Toplantılarda ele alınan ve Mihçioğlu'nun önemle üzerinde durduğu bir konu da üniversite bünyesinde kurulacak bir Eğitim Fakültesinin diğer fakültelere sağlayabileceği faydalar olmuştur:

“... Eğitim Fakültesinin Üniversitenin daha önce kurulmuş bulunan fakültelerine eğitim yöntemleri, özellikle de 'ölçme değerlendirme' alanında yardım sağlaması düşünülmüştü. Bu konuda çarpıcı bir biçimde dile getirilen gereksinme şuydu: Türkiye'de bütün öğretmenler, bu arada ilkokul öğretmenleri bile, öğrenimleri sırasında eğitim yöntemleri konusunda aydınlatılır... Oysa üniversite öğretim üyeleri, kendi uzmanlık alanlarında geçirecekleri bir sınavla asistan olarak bu uğraşa girer, eğitim -bu arada ölçme-değerlendirme- konusunda

herhangi bir eğitim görmeden, yalnız kendi uzmanlık alanlarındaki bilgilerini geliştirerek yükselirler. Bu bakımdan üniversite öğretim üyelerinin öğrencilerini sınavla değerlendirmelerinde bu konudaki eğitimsizlikten kaynaklanan güçsüzlüklerle karşılaşmaktadır.” (Mihçioğlu, 1989:351-352)

Yapılan çalışmalar neticesinde, MEB “Eğitim Fakülteleri Kuruluş ve Kadro Kanunu” tasarısı hazırlamış ve bu tasarımı 1965 yılının Şubat ayında TBMM’ye sunmuş, ancak tasarı kanunlaşmamıştır. Bunun üzerine, Ankara Üniversitesi Rektörü Üniversiteler Kanununun verdiği yetkiyi kullanarak Eğitim Fakültesini kurmak üzere bir heyet oluşturmuş ve bu heyetin çalışmalarıyla 1965 yılının Temmuz ayında Eğitim Fakültesi çalışmalarına başlamıştır.

Cemal Mihçioğlu, kaleme aldığı bu çalışmalar ile ülkemizde gerekli önemin verilmediği kurum tarihleri alanına önemli bir katkıda bulunmuştur. Bununla birlikte, “Çağdaş Kamu Yönetimi Öğretiminin Başlangıç Yılları” adlı eseri, ülkemizde kamu yönetimi disiplininin tarihsel kökeni hakkında vermiş olduğu birinci ağızdan bilgiler dolayısıyla temel bir kaynak niteliği taşımaktadır. Mihçioğlu, bu çalışmalarıyla sadece hakkında bilgi verdiği kurumların tarihine ışık tutmamış, aynı zamanda bu kurumların kuruldukları dönemin siyasi koşulları ve o dönemde meydana gelen diğer önemli olaylar hakkında da bilgiler vermiştir. Bu nedenle, yönetim bilimleri ile uğraşanların haricinde de birçok araştırmacının ilgisini çekme özelliği taşımaktadır.

D. Türk Diline Yaptığı Katkılar

Cemal Mihçioğlu’nun yönetim bilimleri alanını da aşan, yerinde bir ifadeyle Türkçe konuşan herkesi etkileyen ve yabancı kökenli kelimelere karşı türetmiş olduğu Türkçe karşılıklar ile her gün aramızda kendisine yer bulan ve bu yolla kendisine ölümsüzlüğün kapılarının aralanmasını sağlayan çalışmaları, Türk Dili üzerine yaptığı çalışmalarıdır.

Mihçioğlu, 1970’li yıllardan itibaren Türkçe üzerinde önemle durmaya başlamıştır. 1970’lerin ortalarından itibaren TDK’nın Batı Kaynaklı Sözcüklere Karşılık Bulma Yarkurulu (Altkurul-Encümen)’nda üyelik yapmıştır. Bu üyeliğin²⁴ tam olarak ne zaman başlamış

²⁴ TDK’nın batı kaynaklı sözcüklere karşılık bulma çalışmalarını 1975 ile 1979 yılları arasında yürüttüğünü bir çalışmada ifade eden Mihçioğlu’nun söz konusu alt kurula üyeliğinin de bu zaman dilimi içerisinde sürmüş olması büyük bir ihtimaldir.

olduğunu saptayamamakla birlikte, Mihçioğlu 12 Eylül 1980 darbesinin ardından yapısı değiştirilen TDK'nın içerisinde yer almamıştır.

Cemal Mihçioğlu, Türk Dilinin –bugün de büyük bir farklılık göstermeyen- içinde bulunduğu durumu ve bu durum karşısında girişmiş olduğu kendi kişisel çabasını şu sözlerle dile getirmektedir:

“Türk dili, görecelerle (televizyon) yayaçların (radyo) olağanüstü bir yaygınlık kazandığı 1992 yılında, özellikle İngilizce sözcüklerin yoğun saldırısına uğradı... Türk Dil Kurumu'nun 12 Eylül 1980 eyleminden sonra bir devlet dairesine dönüştürülerek Türk dilinin bütünlüğünün korunması dilevine inananlara... bırakılan Türkçenin savunulması konusunda örgütlü bir çaba boşluğu yarattı... Bu durum karşısında Türk dilinin savunulması bireysel çabalara kalıyordu... Gözümüzü, kulağımızı açık tutarak toplu iletişim araçlarında geçen İngilizce sözcükleri saptamaya, bunlara karşılıklar önermeye çalıştık. Kamuoyuna duyurulamayan bu tür çalışmalar kuşkusuz bir anlam taşıyamazdı... ulaşabildiğimiz üniversite yayınlarına yönelmek durumunda kaldık... (Mihçioğlu, 1993:93)

Yukarıda yer verdiğimiz alıntı, aynı zamanda Cemal Mihçioğlu'nun 12 Eylül 1980 sonrası TDK'ya olan bakış açısını yansıtmakta ve bu yolda ilerlerken karşılaşmış olduğu zorluklar hakkında ipucu vermektedir.

Bir başka yazısında Mihçioğlu, bu çabasının temel amacını, “ dilimizin ulusal kimliğinin, bütünlüğünün korunması” diğer amaçlarını ise, “toplum içinde iletişimi ve bilimin geniş yığınlara yayılmasını kolaylaştırmak, kamuoyunda dil bilincinin uyandırılmasını sağlamak” olarak ifade etmektedir (Mihçioğlu, 1991:59-60)

Cemal Mihçioğlu, sadece günlük dilde kullanılan yabancı kelimelere Türkçe karşılık bulmakla yetinmemiş, aynı zamanda yukarıdaki alıntıların işaret ettiği üzere bilim dilinin Türkçeleştirilmesi için de ayrı ve önemli bir çaba içerisinde olmuştur. Bu doğrultuda, kamu yönetimi²⁵, işletme²⁶, iletişim²⁷ (basın-yayın) ve tıp²⁸ alanlarında kullanılan terminolojinin Türkçeleştirilmesi adına önemli çalışmalar yapmıştır.

Cemal Mihçioğlu'nun Türk Diline yapmış olduğu katkıları anlatmak, bu çalışmanın kapsamını oldukça aşan bir iş olup, bu konunun başlı başına ele alınması gereken bir konu olduğu kanaatini taşımaktayım. Bu noktada, Mihçioğlu'nun dilimize kazandırmış olduğu bazı kelimelerden örnekler vererek bu bölümü sonlandırmak istiyorum.

²⁵ Cemal Mihçioğlu, “Kamu Yönetimi Alanında Türkçe Terim Denemeleri, *Yıllık IX-1986-1987*, AÜBYYO Yayınları, Ankara, 1987, s.109-200

²⁶ Cemal Mihçioğlu, “İşletmecilik Alanında Türkçe Terim Denemeleri, *AÜSBF Dergisi*, C.41, S.1-4, (1986), s.414-446

²⁷ Cemal Mihçioğlu, “Basın Yayın Alanında Türkçe Terim Denemeleri, *Yıllık VIII-1983-1985*, AÜBYYO Yayınları, Ankara, 1986, s.145-168

²⁸ Cemal Mihçioğlu, *Türk Hekimlik Dili*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1997 (Mihçioğlu'nun bu eseri vefatından sonra yayımlanabilmiştir.)

“Ambiyans: Ortam, **Etnosentrizm:** Soyadönüklük, **Hücumbot:** Saldırıteknesi, **Joint Venture:** İş Ortaklığı, **Seramik:** Kilişi **Stres:** Gerilim, **Tüyo:** İpucu, **Anons:** Duyurma, **Direkt:** Dosdoğru, **Konsantre:** Yoğunlaştırılmış, **Motive Etmek:** Güdülemek, **Sit Alanı:** Koruma Alanı, **Sofistike:** İncelikli, **Fizibilite:** Yapılabilirlik, **Entegrasyon:** Bütünleşme, **Video Konferans:** Görüntülü Toplantı

BİTİRİRKEN

“Cemal Mihçioğlu ve Yönetim Bilimleri” başlıklı bölümde, Mihçioğlu’nun düşünce dünyasının teorik arka planı hakkında bilgi verilmiş ve bu çerçevede kamu yönetimi disiplininin ülkemize taşınırken hangi yaklaşımlardan etkilenmiş olduğu ve hangi yaklaşımların temsilciliğini yapmış olduğu açıklamaya çalışılmıştır. Burada “etkilenmiş olmak” ve “temsilciliğini yapmış olmak” ifadeleri bilinçli bir şekilde kullanılmıştır; çünkü Cemal Mihçioğlu yönetim bilimleri alanında kuramsal manada “özgün” kabul edilebilecek bir katkıda bulunmamıştır. Başka bir ifadeyle; “etkileyen-izlenen-aktarılan” konumunda değil, “etkilenen-izleyen-aktaran” konumunda olmuştur. Bununla birlikte, yurt dışında üretilmiş bir bilginin ülkemize aktarılması ile ilgili olarak Mihçioğlu’nun bir özelliğini ayırt etmek gerekmektedir. Bu özellik, aktarma konusunda göstermiş olduğu davranış tarzıdır. Cemal Mihçioğlu, yaptığı çevirilerle kamu yönetim disiplininin ve bu alandaki belli başlı yaklaşımların ülkemize taşınmasında önemli katkıları bulunmuş, ancak taşımış olduğu bilginin doğrudan yaşadığı ülkenin sorunlarına çözüm getireceğini hiçbir zaman savunmamıştır. Bu konudaki en net tavrı 1965 yılında çıkarılan Devlet Memurları Kanununun ilk halinde yer alan, ancak 1970 yılında yapılan değişiklik ile kaldırılan ABD kökenli sınıflandırma sistemi hakkında dile getirdiği düşünceler ile göstermiştir. Daha önce de ifade edildiği üzere, Mihçioğlu “ABD’de Kadro Sınıflandırması” adlı çalışmasıyla doçent olmuştur ve bu konu üzerine ciddi tartışmaların yaşandığı o dönemde bu alanın en yetkin kişileri arasında yer almaktadır. Ancak taşıyıcısı olduğu bu bilginin ülkemiz koşulları dikkate alınmadan uygulamaya konmasının hiçbir fayda getirmeyeceğini ifade etmiştir.

Özgün kuramsal katkı eksikliği, sadece Cemal Mihçioğlu’na özgü bir durum değildir. Ülkemizin kamu yönetimi yazını şöyle bir gözden geçirildiğinde, Mihçioğlu özelinde rastladığımız bu durumun genel bir hali yansıttığını görmek mümkündür. Bununla birlikte, bu hal dolayısıyla Cemal Mihçioğlu’nu suçlamak, acımasız eleştirilerin hedefi yapmak doğru bir davranış olmaz. Bahsedilen durumun meydana gelmesi ve bu durumdan çıkış, Mihçioğlu’nun tek başına başarabileceği ve içinden çıkabileceği bir durum değildir. Bu hal, ülkemiz kamu yönetimi disiplini camiasının –biraz daha ileri giderek bütün bilim camiamızın desem yanlış bir tespitte bulunmuş sayılmam- bir sorundur ve bu sorunun çözümü de bir araya gelmekten,

bu yönde ortak bir hedef tespit etmekten ve tespit edilen bu hedefe kararlı bir şekilde yürümekten geçmektedir.

Cemal Mihçioğlu özelinde ülkemiz kamu yönetimi disiplininin, genelde ise bilim camiamızın içinde bulunduğu bu duruma, hakikati tespit etmek anlamında değinmekle birlikte, Mihçioğlu'nun gerek yönetim bilimleri gerekse de yönetim bilimleri dışındaki alanlara yapmış olduğu "özgün" katkılardan bahsetmek, hakkı teslim etmek anlamında oldukça önemlidir. Cemal Mihçioğlu'nun üniversite giriş sistemi üzerinde yapmış olduğu çalışmalar, yönetim bilimleri alanındaki kuramsal bilgilerin pratiğe nasıl aktarıldığını ve bunun hayatımızı nasıl kolaylaştırdığını göstermesi bakımından faydalarını bugün hala gördüğümüz, muhtemelen bundan sonra da uzun yıllar boyunca göreceğimiz bir "değer" olarak varlığını sürdürecektir. Türk diline yapmış olduğu katkılar ise, başlı başına incelenmesi gerekli bir alan olmakla birlikte, dilimize kazandırmış olduğu kelimelerle Cemal Mihçioğlu, kendisine ölümsüzlüğün kapılarını aralamıştır.

Kaynakça

- DÖKMEN Üstün (1992), *T.C. Yükseköğretim Kurulu Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi: Kuruluşu, Gelişmesi, Çalışmaları*, ÖSYM Yayınları, Ankara'dan aktaran Duygu TANRIKULU, *Yükseköğretime Erişimin Arz ve Giriş Koşulları Açısından Değerlendirilmesi ve Türkiye İçin Çözüm Önerileri*, Yayınlanmamış Planlama Uzmanlığı Tezi, Ankara, 2008, s.79
- EREN, Erol (2001), *Örgütsel Davranış ve Yönetim Psikolojisi*, Beta Yayınları, İstanbul.
- FİŞEK, Kurthan (2005), *Yönetim*, Paragraf Yayınevi, Ankara.
- MIHÇIOĞLU, Cemal (1962) *İdari Bir Mesele Olarak Üniversiteye Giriş Sınavlarının Yeniden Düzenlenmesi-SBF Tecrübesi, Bir İnceleme ve Teklifler*, TODAİE Yayınları, Ankara.
- MIHÇIOĞLU, Cemal (1957), "Personel İdaresinin Modern Prensipleri ve Devlet Personel Kanunu Tasarısı Hakkında Bazı Düşünceler", *AÜSBF Dergisi*, C.12, S.2, s.86-115.
- MIHÇIOĞLU, Cemal (1970), "Üniversitelerarası Giriş Sınavında Aldıkları Sonuçlara Göre Türkiye'deki Liselerin Başarı Durumları", *AÜSBF Dergisi*, C.24, S.4, s.57-110.
- MIHÇIOĞLU, Cemal (1966), *İkametgâh İlmühaberleri ve Doğruluk Kağıtları Üzerine Bir Araştırma*, TODAİE Yayınları, Ankara.

- MIHÇIOĞLU, Cemal (1965), “Okullara Kayıt Formalitesinin Basitleştirilmesi”, *AÜSBF Dergisi*, C.20, S.4, s.93–104.
- MIHÇIOĞLU, Cemal (1966), “Kayıp İlanları Üzerine Bir İnceleme”, *AÜSBF Dergisi*, C.21, S.2, s.155–166.
- MIHÇIOĞLU, Cemal (1982), “Yurttaşın Yönetim ile İlgili Sorularının Yanıtlanması”, *AÜSBF Dergisi*, C.27, S.1–2, s.93–113.
- MIHÇIOĞLU, Cemal (1983), “Devlet Planlama Örgütünün Kuruluş Günleri”, *AÜSBF Yay. No.522*, s.229–257.
- MIHÇIOĞLU, Cemal (1988), “Yine Devlet Planlama Örgütünün Kuruluşu Üzerine”, *AÜSBF Dergisi*, C.33, S.1–2, s.113–146.
- MIHÇIOĞLU, Cemal (1988), *Türkiye’de Çağdaş Kamu Yönetimi Öğretiminin Başlangıç Yılları*, AÜSBF Yayınları, Ankara.
- MIHÇIOĞLU, Cemal (1955), *Personel İdaresinde Beşeri Münasebetler*, AÜSBF Yayınları, Ankara.
- MIHÇIOĞLU, Cemal (1991), “Batı Kaynaklı Sözcüklere Türkçe Karşılıklar”, *AÜSBF Dergisi*, C.46, S. 3–4, s.59–85.
- MIHÇIOĞLU, Cemal (1992) “Türk Dilinin Savunulması”, *AÜSBF Dergisi*, C.47, S.3–4, s.237–270.
- MIHÇIOĞLU, Cemal (1993) “Dilimize Girenler”, *AÜSBF Dergisi*, C.48, S.1–4, s.93–108.
- MIHÇIOĞLU, Cemal (1989), “Eğitim (Bilimleri) Fakültesi’nin Kuruluşu Üzerine”, *Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, C.22, S.1, s.347–391.
- MIHÇIOĞLU, Cemal (1982), “Çok Sanıklı Davalarla İlgili Bir Yöntem Sorunu: Yassıada Deneyi”, *AÜSBF Dergisi*, C.37, S.3–4, s.1-22
- MIHÇIOĞLU, Cemal (1985), “Dava Dosyaları Üzerinde Bir Araştırma”, *AÜSBF Dergisi*, C.40, S.1–4, 121-142
- PROF. DR. Cemal MIHÇIOĞLU’na Armağan, *AÜSBF Dergisi*, C.52, S.1–4, 1997
- SIMON, Herbert A.-SMITHBURG Donald W.- THOMPSON Victor A. (1954) *İnsan Davranışı ve Teşkilat* (Çev. Cemal Mihçioğlu), TODAİE Yayınları, Ankara.

SIMON, Herbert A.-SMITHBURG Donald W.- THOMPSON Victor A. (1973), *Kamu Yönetimi*, (Çev. Cemal Mihçioğlu), TODAİE Yayınları, Ankara.

SIMON, Herbert A. (1956), "İdaredeki Atasözleri", (Çev.Mümtaz Soysal), *AÜSBF Dergisi*, C.11, S.4, s.86

SIMON, Herbert A.- J. MARCH (1975), *Örgütler*, (Çev. Ömer Bozkurt, Oğuz Onaran), TODAİE Yayınları, Ankara.